

Issn :1302-2040

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU
ATATURK UNIVERSITY DEPARTMENT OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT SCIENCES

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

Journal of Physical Education and Sport Sciences

Editör/ Editor Chief

Prof. Dr. Mahir UĞUR

Editör Yardımcısı / Editor

Yrd. Doç. Dr. Elif ŞIKTAR

Yayın Koordinatörü
Publishing Coordinator

Yrd. Doç. Dr. Erdiç ŞIKTAR

ARAŞTIRMA YAZILARI / ORIJINAL ARTICLES

- ◆ Genç Elit Güreşçilerde Kuvvetle Bazı Antropometrik Parametrelerin İlişkisinin İncelenmesi
Latif AYDOS ve ark.
- ◆ Spor Pazarlamasında İnternetin Kullanımı: Türkiye Futbol Süper Ligi Takımlarının Ağ Ortamında Pazarlama Açısından İncelenmesi
Rıdvan Ekmekçi ve ark.
- ◆ Sporcularda Farklı Dozlarda Kafein Kullanımının Metabolizma Üzerine Etkileri
Osman ERDOĞAN ve ark.
- ◆ Ferdi ve Takım Sporlarında Erkek ve Kız Sporcuların Farklı Zekâ Tiplerindeki Seviyelerinin Karşılaştırılması
Murat TEKİN
- ◆ Sporcu Algılamalarına Göre Bireysel ve Takım Spor Antrenörlerinin İletişim Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması
İdris YILMAZ ve ark.

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

Journal of Physical Education and Sport Sciences

CİLT / VOLUME: 11

SAYI / NUMBER: 4

YIL / YEAR:2009

ISSN:1302-2040

EDİTÖR/EDITOR

Dr. Mahir UĞUR, Erzurum

EDİTÖR YARDIMCISI/ASSOCIATE EDITOR

Dr. Elif ŞIKTAR, Erzurum

YAYIN KOORDİNATÖRÜ/PUBLISHING COORDINATOR

Dr. Erdiñ ŞIKTAR, Erzurum

İNGİLİZCE DANIŞMANLARI/ENGLISH CONSULTANTS

Dr. Mustafa GÜL, Erzurum

Dr. Sedat AKAR, Erzurum

İSTATİSTİK DANIŞMANLARI/STATISTICAL CONSULTANTS

Dr. Başaran GENÇDOĞAN, Erzurum

Dr. Meltem Alkan MELİKOĞLU, Erzurum

BİLİMSEL DANIŞMA KURULU/ EDITORIAL BOARD

Dr. Caner AÇIKADA, Ankara
Dr. Fatih AKÇAY, Erzurum
Dr.Sedat AKAR, Erzurum
Dr. Sema ALAY, Ankara
Dr. Hülya AŞÇI, Ankara
Dr. Nevin Atalay GÜZEL, Ankara
Dr. Latif AYDOS, Ankara
Dr. Velittin BALCI, Ankara
Dr. Gül BALTACI, Ankara
Dr. Şebnem CENGİZ, Şanlıurfa
Dr. İbrahim CİCİOĞLU, Ankara
Dr. Erkan ÇALIŞKAN, Erzurum
Dr. Zafer ÇİMEN, Ankara
Dr. Şenol DANE, Ankara
Dr. Gazanfer DOĞU, Bolu
Dr. Akın ERDAL, Erzurum
Dr. Güner EKENCİ, Ankara
Dr. Sümmani EKİCİ, Muğla

Dr. Hüseyin EROĞLU, Erzurum
Dr. Zinnur GEREK, Erzurum
Dr. Mustafa GÜL, Erzurum
Dr. İlhami GÜLÇİN, Erzurum
Dr. H.Alper GÜNGÖRMÜŞ, Ağrı
Dr. Mehmet GÜNAY, Ankara
Dr. Recep GÜRSOY, Erzurum
Dr. Özbay GÜVEN, Ankara
Dr. Faik İMAMOĞLU, Ankara
Dr. Osman İMAMOĞLU, Samsun
Dr. Murat KALDIRIMCI, Erzurum
Dr. Ümit KARLI, Bolu
Dr. Suat KARAKÜÇÜK, Ankara
Dr. Saliha KARATAY, Erzurum
Dr. Dursun KATKAT, Erzurum
Dr. Ayşe Kin İŞLER, Ankara
Dr. Ahmet KIZILTUNÇ, Erzurum
Dr. Necip Fazıl KİSHALI, Erzurum

Dr. Feza KORKUSUZ, Ankara
Dr. Meltem Alkan M.,Erzurum
Dr. Hakan SUNAY, Ankara
Dr. İlhan ŞEN, Erzurum
Dr. Kazım ŞENEL, Erzurum
Dr. Ömer ŞENEL, Ankara
Dr. Önder ŞEMŞEK, Bolu
Dr. Erdiñ ŞIKTAR, Erzurum
Dr. Kemal TAMER, Ankara
Dr. Azmi YETİM, Ankara
Dr. İbrahim YILDIRAN, Ankara
Dr.Mehmet Akif ZİYAGİL, Amasya
Dr. Erdal ZORBA, Ankara
Dr. Kadir YILDIRIM, Erzurum
Dr. Ümit KARLI, Bolu
Dr. Mehmet TUNÇKOL, Tokat
Dr. Fatih YENEL, Ankara
Dr. Ahmet ŞİRİNKAN, Erzurum

Amaç ve Kapsam

Beden eğitimi ve spor bilimleri dergisinin temel hedefi uluslar arası düzeyde nitelikli, sürekli ve beden eğitimi ve spor alanında periyodik olarak bilimsel açıdan en üst düzeyde orijinal araştırmaları yayınlamaktır. Bununla beraber spor bilimleri ile ilgili temel yenilikleri kapsayan derleme yazıları, olgu sunumları, beden eğitimi ve spor camiasının konular hakkındaki deneyimlerini ve eleştirilerini içeren mektuplar ile güncel mesleki konular da yayınlanır.

Yayın Periyodu

Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nun süreli yayın organı olup, bağımsız ve önyargısız hakemlik ilkesine dayanan bilimsel içerikli, yayın dili Türkçe olan, ulusal, periyodik bir dergidir. Mart, Haziran, Eylül ve Aralık aylarında olmak üzere yılda 4 kez yayınlanır.

Abone işlemleri

Dergiye abone olmak isteyen kişiler Beden eğitimi ve spor bilimleri dergisi iletişim adresine başvurmalıdır.

Reklam işlemleri

Dergiye reklam vermek isteyen tüm kişi ve kurumların dergi iletişim adresine başvurmaları gerekmektedir

Yazarlara bilgi

Yazarlara bilgi, dergi sayfalarında ve www.atabesbd@atauni.edu.tr web sayfasında yayınlanmaktadır.

Yayın hakkı

Atatürk beden eğitimi ve spor bilimler dergisinde yayınlanan yazı, resim, şekil ve tablolar yayıncının izni olmadan kısmen veya tamamen herhangi bir nedenle basılamaz, çoğaltılamaz. Referans göstermek kaydıyla özetleme ve alıntı yapılabilir. Dergide yayınlanan yazı, şekil ve resimlerden yazarları, ilan ve reklamlardan firmaları sorumludur.

Yazışma Adresi / Correspondence Address

Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (atabesbd)
Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
25240 ERZURUM/ TÜRKİYE
[Tel:\(0442\) 2312234](tel:04422312234) • Faks:(0442) 2360985
e-posta: atabesbd@atauni.edu.tr

Dizgi, Baskı

Mega ofset, Erzurum

YAZARLARA BİLGİ

Yayın Kuralları

Atatürk Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisine gönderilen yazılar, yayın ve bilim kurulu üyeleri tarafından kapsam ve düzen açısından uygun görülmelidir. Yayın kurulu yayın koşullarına uymayan yazıları yayınlamamak, düzeltmek üzere yazarına geri göndermek ve biçimce düzenlemek yetkisine sahiptir. Yazının özüne dokunmadan her türlü düzeltme ve kısaltmalar yapılabilir. Yayınlanmak üzere dergiye gönderildikten sonra yazarlardan hiçbiri, tüm yazarların yazılı izni olmadan yazar listesinden silinemez ve hiçbir isim yazar olarak eklenemez veya yazar sırası değiştirilemez. Tüm yazılar editör ve ilgili editör yardımcısı ile en az iki danışman hakem tarafından incelenir. Editör ofisi gerek gördüğünde makaleyi üçüncü bir hakeme gönderebilir.

Dergide basılacak yazılar başka herhangi bir yerde yayınlanmamış olmalıdır. Bilimsel toplantılarda tebliğ edilen çalışmalarda bilimsel toplantının yeri ve tarihi belirtilmelidir. Yazıların bilimsel sorumluluğu yazara ait olup yazıların içeriğinden ve kaynakların doğruluğundan yazarlar sorumludur. Eğer makalede daha önce yayınlamış; alıntı yazı, tablo, resim vb. varsa makale sahibi yayın hakkı sahibi ve yazarlardan yazılı izin almak ve bunu belirtmek durumundadır. Yayına kabul edilmeyen makale, resim ve fotoğraflar eğer özel olarak yazarlar tarafından geri istendiği belirtilmemiş ise yazarlara geri gönderilmez.

Yazım Kuralları

1. Yazım PC uyumlu bilgisayarda Microsoft Word Windows programı ile Arial veya Times New Roman karakteriyle yazılmalı, A4 sayfa büyüklüğünde beyaz kağıda ve kâğıdın tek yüzüne kâğıdın sol kenarında 2,5, sağ kenarında 2,5, üst ve alt kenarlarında 2,5'er cm. boşluk bırakılacak şekilde yazılmalıdır. Tümünde harf büyüklüğü 12 punto olmalıdır. Ancak, çalışmanın adı 14 punto ve boldlanmış olmalı, metinde yer alan tablolarda tek sayfaya sığdırılması istendiğinde 8 veya 9 punto harfler kullanılabilir.
2. Ana yazımda 1.5 tam satır aralığı kullanılmalıdır. Şekillerin ve çizelgelerin açıklamaları ile alıntılar ve dip notların yazımında ise 1 satır aralık kullanılmalıdır. Özet, Abstract, Şekiller, Tablolar, Kısaltmalar Dizini ve Kaynaklar gibi, ana başlıklar, bölüm başlıkları ve alt bölüm başlıkları ile bunları izleyen ilk paragraf arasında kullanılan aralığa göre bir aralık; bir alt bölümün son satırı ile bir sonraki alt bölüm başlığı arasında da kullanılan aralığa göre bir aralık boşluk bırakılmalıdır. Metin içerisinde yer alan paragraflar arasında ilave aralık bırakılmamalıdır.
3. Makale kolay anlaşılır bir Türkçe ve yazım kurallarına uygun bir dille yazılmalıdır. Yazım kurallarında imla bakımından Türk Dil Kurumu'nun çıkardığı imla Kılavuzuna uyulması gerekmektedir. Anlatım üçüncü şahıs ağzından yapılmalı, kısa ve öz cümleler kullanılmalıdır. Yazımda virgül ve noktadan sonra, bir karakter boşluk bırakılmalıdır.
4. Araştırma yazıları sıra ile şu bölümlerden oluşmalıdır: Kapak başlığı, Türkçe başlık, Türkçe özet, anahtar kelimeler, İngilizce özet (konunun başlığı ile birlikte), key words, giriş, materyal ve metod, bulgular, tartışma, sonuç ve kaynaklar. Derleme ve olgu sunumları ise; kapak başlığı, Türkçe özet, anahtar kelimeler, İngilizce özet (İngilizce konu başlığı ile) ve key words sırası ile başlamalıdır. Kapak başlığı dışında isim ve kurum belirtilmemelidir. Türkçe özet bölümü azami 200 kelimedenden oluşmalıdır. İngilizce özet ise Türkçe özete denk olmalıdır.

5. **Kapak Başlığı:** Makalenin başlığı (Türkçe ve İngilizce), tüm yazarların ad ve soyadları, akademik ünvanları, bağlı buldukları kurumları, iş telefonu-GSM, e-posta ve yazışma adresleri, belirtilmelidir. Makale daha önce tebliğ edilmişse tebliğ yeri ve tarihi belirtilmelidir.
6. Araştırma yazıları ve derlemeler 10 sayfayı, olgu sunumları ise 5 sayfayı geçmemelidir.
7. Tüm tablolar grafikler veya şekiller yazının içinde yerleştirilmiş halde gönderilmemeli, her biri ayrı sayfaya basılmış şekilde gönderilmelidir. Her birine metinde geçiş sırasına göre numara verilmeli ve kısa birer başlık yazılmalıdır. Tablo, şekil ve grafiklerin yazıda nerede geçtiği belirtilmelidir. Kullanılan kısaltmalar alt kısımda mutlaka açıklanmalıdır. Özellikle tablolar metni açıklayıcı ve kolay anlaşılır hale getirme amacı ile hazırlanmalı ve metnin tekrarı olmamalıdır. Başka bir yayından alıntı yapılıyorsa yazılı baskı izni birlikte gönderilmelidir.
8. Kaynaklar listesi makale metninin sonunda ayrı bir sayfaya yazılmalıdır. Kaynaklar metinde geçiş sırası esas alınarak sıralanmalı, numara göstererek satır sonunda noktadan önce ve üst karakter şeklinde olmalıdır. (Örn^{1 2}). Henüz yayınlanmamış veriler ve çalışmalar kaynaklar bölümünde yer almamalıdır. Bunlara metin içerisinde (isim(ler), yayınlanmamış veri, tarih) şeklinde yer verilmelidir. Kaynaklarda yazar sayısının 6 veya daha az olması durumunda tüm yazarların isimleri yazılmalıdır. Yazar sayısının altıdan fazla olması durumunda ise ilk altı yazarın ismi yazılmalı, sonrasında Türkçe makalelerde “ve ark.”, İngilizce makalelerde ise “et al.” ilave edilmelidir. Yazar isimlerinden sonra kaynak gösterilen yazının tam başlığı, dergi adı, yıl, cilt ve sayfa numaraları yazılmalıdır. Kaynaklar şu şekilde düzenlenmelidir:
 - a. Dergiler için;
Brocq O, Breuil V, Agopian V, Grisot C, Flory P, Bernard-Pomier G et al. Reactive arthritis induced by strongyloides stercoralis. Rev Rhum Engl Ed,1996;63:217-19.
 - b. Kitaplar için;
Ergen E. Egzersiz Fizyolojisi. Ankara: Nobel yayınevi, 2002:35-46.
 - c. Kitap bölümü için;
Zvaifler NJ, Antimalarials. In: Mc Carty DJ, ed(s). Arthritis and Allied Conditions. Philadelphia: Lea and Febiger, 1985: 497-501.
 - d. Tez için;
Kaplan SI. Post-hospital home health care: the elderly access and utilization (thesis). St. Louis (MO): Washington Univ; 1995.
9. Çalışma; 3 bilgisayar çıktısı (biri isimli, diğer ikisi isimsiz olacak şekilde) ve 8 gönderimlik posta ederi kadar pul ile birlikte gönderilmelidir.
10. Hakemlerden gelmiş, düzeltme için geri gönderilen ve kabul edilen makaleler düzeltmeleri yapıldıktan ve CD ye kopyalandıktan sonra dergimize gönderilmelidir.

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

TELİF HAKKI DEVİR FORMU FORM FOR COPYRIGHT

...../...../20

MakaleBaşlığı:

.....
.....
.....

Sayın Editör,

Yayınlanması dileğiyle Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi'ne gönderdiğimiz yukarıdaki başlığı verilen makalenin yazarları olarak;

Bu çalışmanın:

1. Bilimsel ve etik sorumluluğunun bize ait olduğunu,
2. Daha önce yurtiçinde ve yurtdışında Türkçe veya yabancı bir dilde yayınlanmadığını,
3. Başka bir yayın organına yayınlanmak üzere gönderilmediğini,
4. Yayının kabulü halinde tüm yayın haklarının Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi'ne ait olduğunu kabul ve beyan ederiz.

Yazar(lar)

İmza

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

CİLT / VOLUME: 11

SAYI / NUMBER: 4

YIL / YEAR:2009

İÇİNDEKİLER /CONTENTS

Sayfa no

Orijinal Makaleler / Original Articles

1–10

GENÇ ELİT GÜREŞÇİLERDE KUVVETLE BAZI ANTROPOMETRİK PAREMETRELERİN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Investigation of the Relationship between Strength and Some Anthropometric Parameters in Young Elite Wrestlers

Latif AYDOS, Murat TAŞ, Murat AKYÜZ, Ahmet UZUN

11–20

SPOR PAZARLAMASINDA İNTERNETİN KULLANIMI: TÜRKİYE FUTBOL SÜPER LİG TAKIMLARININ AĞ ORTAMINDA PAZARLAMA AÇISINDAN İNCELENMESİ

Internet Using on Sports Marketing: Research of Marketing Activities of Turkey Football Super League Teams

Rıdvan EKMEKÇİ, Serkan BERBER, Ömer KUTLU

21–28

SPORCULARDA FARKLI DOZLARDA KAFEİN KULLANIMININ METABOLİZMA ÜZERİNE ETKİLERİ

The Effect of Different Usage of Caffeine on the Metabolism of Sportsmen

Osman ERDOĞAN, Süleyman Erim ERHAN, İlhan ŞEN, Hüseyin EROĞLU

29–51

FERDİ VE TAKIM SPORLARINDA ERKEK VE KIZ SPORCULARIN FARKLI ZEKÂ TİPLERİNDEKİ SEVİYELERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Comparison of Women – Men Sporty in Terms of Different Intellegence Level in Individual and Team Sports' Branches

Murat TEKİN

52–57

SPORCU ALGILAMALARINA GÖRE BİREYSEL VE TAKIM SPORU ANTRENÖRLERİNİN İLETİŞİM BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Comparison of Communication Skill Levels of Individual and Team Sports Trainers: Perceptions of Athletes

İdris YILMAZ, Zafer ÇİMEN, Fatih BEKTAŞ

GENÇ ELİT GÜREŞÇİLERDE KUVVETLE BAZI ANTROPOMETRİK PAREMETRELERİN İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Latif AYDOS¹, Murat TAŞ¹, Murat AKYÜZ¹, Ahmet UZUN¹

¹Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, ANKARA

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Türk milli takımında yer alan genç elit güreşçilerde kuvvet ölçümleri ile bazı antropometrik parametreler arasındaki ilişkinin belirlenmesidir. Çalışmaya katılan güreşçilerin yaş ortalamaları $19,5 \pm 1,6$ (yıl) , boy $1,73 \pm 0,7$ (m) ve $76,8 \pm 14,7$ (kg) vücut ağırlığına sahip toplam 66 genç erkek milli güreşçi gönüllü olarak katılmıştır.

Güreşçilerin bağımlı değişkenler olarak ağırlık, uzunluk çap ve çevre ölçümleri ile bağımsız değişkenler olarak da sırt, bacak ve el pençe kuvveti alınmıştır. Ölçüm sonuçlarının aritmetik ortalaması, standart sapması, minimal ve maksimal değerleri tespit edilmiştir. Kuvvet ve Antropometrik ölçüm sonuçları arasındaki ilişkiler ise pearson korelasyonu ile test edilmiştir.

Güreşçilerin boy uzunluğu, vücut ağırlığı, VKI ile sırt kuvveti, bacak kuvveti ve pençe kuvveti ile ilgili vücut bölümleri arasında 0,01 ve 0.05 seviyesinde anlamlı ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Güreş, Kuvvet, Antropometri

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN STRENGTH AND SOME ANTHROPOMETRIC PARAMETERS IN YOUNG ELITE WRESTLERS

ABSTRACT

The purpose of this study was to determine the relationship between strength and some anthropometric parameters in young elite wrestlers. The study group was composed of 66 young wrestlers of the Turkish National Wrestling Team. Their average age was 19.5 ± 1.6 (years) , average height was 1.73 ± 0.7 (m) and average weight was 76.77 ± 14.7 (kg).

Their weight, height, diameter and circumference were used as dependent variables, whereas their back power, leg power, hand grip strength were used as independent variables. The data gathered from the measurement were analyzed through arithmetic means, standard deviations, minimal and maximal values. The relationships between strength and results of anthropometric measurements were analyzed by using Pearson Correlation.

In conclusion, there are statistical differences at the 0.01 and 0.05 levels between height, weight, BMI and back power, leg power, hand grip strength in wrestlers.

Key Words: Wrestling, Strength, Anthropometry

GİRİŞ

Güreş iki sporcunun, belirli boyutlardaki minder üzerinde araç kullanmaksızın, vücut bölümlerinin ortak çalışmasıyla gerçekleşen, teknik, beceri, kuvvet, dayanıklılık ve zekâlarını kullanarak, FILA kurallarına uygun biçimde birbirine üstünlük kurma mücadelesidir.

Güreş sporu gerek savunma sisteminin gerekse hücum sisteminin iç içe olması, oyunların çok kısa sürede uygulanması, karşılaşma süresinin kısalığı, mücadelenin yakın temas halinde olması, devamlı yenilenen kuralların güreşçileri daha aktif hale getirmesi sebebiyle seyirinin her anının seyircilere heyecan veren bir spor dalı olma özelliğini sürdürmektedir. Güreş; anaerobik enerji sisteminin baskın olarak kullanıldığı, sürat, kuvvet, çabukluk, esneklik, denge, kassal ve kardiovasküler dayanıklılık, koordinasyon gibi faktörlerin performansı etkilediği bir spor dalı olarak da tanımlanmaktadır^{1, 3, 14,17}.

Güreşte fiziksel yapı potansiyeli ile yaptığı mekanik iş verimliliği ve başarı açısından mutlak bir bağıntı vardır. Antropometri, genel anlamıyla insan vücudunun fiziksel özelliklerini çeşitli ölçme metotları ile

boyutlandıran, şekillendiren ve ortaya fiziksel yapı özellikleri çıkartarak bir sınıflandırma yapan bilim alanıdır¹⁵. Sporcuların fizik karakterleri üzerinde yapılan araştırmalar, spor ile fizik yapı arasındaki matematiksel ve şematik tabloların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Elit güreşçilerin performanslarının doğru biçimde değerlendirmesi, antropometrik özelliklerinin belirlenmesiyle mümkün olmaktadır. Güreşçilerin hangi stilde ve hangi sıklıkta müsabakalara katılacaklarının belirlenmesi ve özellikle yetenek seçimi sırasında doğru yönlendirmelerin yapılabilmesi antropometrik ölçümlerden alınan sonuçlar doğrultusunda anlam kazanmaktadır¹⁶. Sporda başarının sağlanabilmesi için vücut bölümlerinin ölçülmesi ve performansla olan ilişkilerinin ortaya konması, günümüz spor anlayışının bir gereği olmaktadır.

Fiziksel yapı, performansı ve başarıyı etkileyen faktörlerden sadece bir tanesidir. Fiziksel yapı spor branşı için gerekli olan motorik özelliklerden kuvvet, güç, esneklik, sürat, dayanıklılık ve çabukluk gibi diğer performans göstergeleriyle birleşerek sporcunun başarısını olumlu yönde etkiler^{8,24}. Spor branşlarında bu değişkenlerin ağırlığı farklı olmakla

beraber, bireysel mücadele sporlarında olan güreşte daha da ön plandadır.

Bütün spor dallarında kuvvetin başarıya etkisi herkes tarafından kabul edilmektedir. Özellikle sıklet sporlarında kuvvetin niteliği ve niceliği daha da önem kazanmaktadır. Günümüzde kuvvet ve kuvvetli sporcu, sporcuların vücut yapıları ile birlikte, vücut ağırlıkları başına ürettikleri kuvvetleri ile orantı kurularak değerlendirilmektedir^{6, 19, 26}. Günümüzde kuvvetli sporcu denildiğinde, sporcunun Statik kuvveti, Temel kuvveti, Konsantrik kuvveti, Eksantrik kuvveti, Hız kuvveti, Salt (mutlak) kuvveti, Kuvvet limiti, Rölatif Kuvveti, Başlama kuvveti, Kuvvette devamlılığı, Ani hareket kuvveti, Dinamik izometrik kuvveti, Özel kuvveti, Fonksiyonel kuvveti olan ve bu kuvvetleri spor branşının istediği yönde en iyi geliştiren ve yarışmalarda en iyi kullanan sporcu akla gelmektedir²⁹. Spor branşında uygulanan hareket becerileri ve teknikler için vücut bölümlerinin de gerekli kas kuvvetine sahip olması gerekmektedir.

İzometrik kuvvet gelişimi, güreşçinin genel kuvvet gelişiminin bir parçasıdır. Dinamometre ile el, parmak ve ön kol kaslarının İzometrik kuvveti ölçülür^{10, 22}. Güreşte izometrik

kuvvet rakibin el ve ayak bileklerini tutma gibi durumlarda önemlidir. Espenschade ve Eckert⁷ tarafından 9-24 yaş erkekler üzerinde kuvvet gelişimiyle ilgili araştırmalarında, 9-14 yaş arasında kuvvetin sürekli geliştiği, 15-24 yaşları arasında ise kuvvet gelişimi hızında yavaşlama, ergenlik dönemine girmiş çocuğun kuvveti, yaşı küçük bile olsa ergenlik dönemine girmemiş çocuğun kuvvetinden daha büyük olduğunu gözlemişlerdir¹⁹. Sporla ilgili yapılan araştırmalarda, vücut yapısı ve vücut bölümlerinin fonksiyonları arasında ki ilişkiler çeşitli araştırmaların konusu olmuştur. Spor branşlarında fizyolojik ve psikolojik özellikler, fiziksel performans kapasitesi ve antropometrik özellikler başarıya ulaşmada önemli faktörlerdir. Bu araştırmanın amacı, güreşe ait çeşitli teknikleri uygulama ve rakiple mücadele etme açısından çok önemli olan sırt kuvveti, bacak kuvveti, el kavrama kuvveti ile ilgili vücut bölümleri arasında bağıntının olup-olmadığını tespit ederek güreşte sporcu seçimi, antrenman programlaması ve literatüre katkıda bulunmaktır.

YÖNTEM

Türk genç milli takımında yer alan güreşçilerin kuvvet ölçümleri ile

bazı antropometrik parametreler arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırmaya toplam 66 genç erkek güreşçi gönüllü olarak katılmıştır. Çalışmaya katılan güreşçilerin yaş ortalamaları $19,5 \pm 1,60$ (yıl), boy $1,73 \pm 0,07$ (m) , Vücut ağırlığı $76,8 \pm 14,7$ (kg) olarak tespit edilmiştir.

Kuvvet Ölçümleri: Bacak ve sırt kuvveti (Prosport- TMR HBD 1000) dinamometresi ile pençe kuvveti (Takei marka dijital) dinamometre ile ölçülmüştür.

Uzunluk Ölçümleri: Deneklerin boy, alt taraf, el ve metakarpal uzunlukları hassaslık derecesi 0.01 m olan stadiometre (SECA, Almanya) ile Ölçme tekniğine uygun olarak alınmıştır¹¹.

Vücut Ağırlığı Ölçümü: Vücut ağırlığı (VA) ölçümleri denekler ayakkabısız spor kıyafeti (şort, tişört) ile hassaslık derecesi 0.1 kg olan elektronik baskülle (SECA, Almanya) ölçülmüştür

Vücut Kitle İndeksi: Çalışmaya katılan deneklerin vücut kitle indeksleri (BMI) VA/boy^2 (kg/m^2) formülüyle hesaplanmıştır¹².

Çevre Ölçümleri: Çevre ölçümleri Bel, el bileği, üst kol, baldır bölgelerinden üyelerden deneklerin sağ tarafından yapılmıştır. Çevre

ölçümlerinde, mezuranın “0” ucu sol elde, diğer tarafı sağ elde olmak üzere bölgelere sarılmıştır ve “0” noktası üzerine gelen rakam test formuna kayıt edilmiştir. Çevre ölçümlerinin test-tekrar test güvenilirlik katsayıları ve ölçümlerin toplam hatası belirlenmiştir⁵. **Çap Ölçümleri:** Çap ölçümleri humerus ile femur epikondillerinden yapılmıştır. Ölçümde uygun noktalar parmakla tespit edilerek ve kaliperin ucu mümkün olduğu kadar çok basınç uygulayacak şekilde kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS 15 paket programında yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler sürekli ölçümlü değişkenler için Ortalama \pm standart sapma, standart hata, minimum - maksimum değerleri ve genişliği tespit edilmiştir. Kategorik karşılaştırmalar için sürekli ölçümlü değişkenler arasındaki doğrusal ilişkinin büyüklüğü Pearson’un korelasyon (r) katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. İstatistiksel olarak $p < 0.05$ anlamlılık seviyesi kabul edilmiştir

BULGULAR

Çalışmaya katılan genç güreşçilerde kuvvet ölçümleri ile bazı antropometrik parametreler arasındaki ilişkiler aşağıdaki tablolarda özetlenmiştir.

Tablo 1. Güreşçilerin Fiziksel Özellikleri

DEĞİŞKENLER	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	SH	Minimal	Maksimal	Genişlik
Yaş (yıl)	66	19,53	1,61	0,20	17,00	25,00	8,00
Vücut ağırlığı (kg)	66	76,77	14,71	1,81	55,00	114,00	59,00
Boy (m)	66	1,73	0,07	,008	1,60	1,90	0,30
BMI	66	25,30	3,27	,402	19,56	34,00	14,44

Tablo 2. Güreşçilerin sırt, bacak, pençe kuvvet ölçümlerine ait tanıtıcı istatistik

DEĞİŞKENLER	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	SH	Minimal	Maksimal	Genişlik
Sırt Kuvveti (kg)	66	155,80	27,92	3,44	91,50	238,50	147,00
Bacak Kuvveti (kg)	66	161,61	35,70	4,40	77,50	253,50	176,00
Pençe kuvveti (dominant) (kg)	66	51,21	7,97	,98	39,40	70,80	31,40

Tablo 3. Güreşçilerin Antropometrik Özelliklerine ait tanıtıcı istatistik

DEĞİŞKENLER	N	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	SH	Minimal	Maksimal	Genişlik
Dirsek Genişliği (mm)	66	69,06	4,60	,565	60,00	79,00	19,00
Diz Genişliği (mm)	66	93,77	5,93	,729	81,00	110,00	29,00
Üst Kol Çevresi (mm)	66	351,36	33,30	4,098	295,00	460,00	165,00
Baldır Çevresi (mm)	66	534,77	93,83	11,54	340,00	750,00	410,00
Bacak Uzunluğu (mm)	66	403,66	58,94	7,254	290,00	790,00	500,00
Alt Taraf Uzunluğu (mm)	66	857,40	99,56	12,25	730,00	1172,00	442,00
Bel Çevresi (mm)	66	819,80	80,50	9,909	670,00	1080,00	410,00
El Uzunluğu (mm)	66	244,36	21,76	2,678	196,00	285,00	89,00
El Genişliği (mm)	66	107,18	8,40	2,532	96,00	122,00	26,00
El Bileği çevresi (mm)	66	175,87	11,05	1,358	156,00	200,00	44,00
Metacarpal uzunluk(mm)	66	180,31	37,04	4,559	96,00	245,00	149,00
Metacarpal genişlik (mm)	66	100,72	15,90	1,957	78,00	210,00	132,00

Tablo.4 Güreşçilerin Sırt Kuvveti ile ilgili Antropometrik yapılar arasındaki ilişki

Değişkenler	Yaş	Boy	Vücut Ağırlığı	BMI	Göğüs Genişliği	Göğüs Derinliği	Göğüs Çevresi	Boyun Çevresi	Bel Çevresi	Biacromial Çap	Bitroch çap
Sırt Kuvveti	,29*	,645**	,727**	,661**	,442 **	,494**	,545**	,607**	,640**	,510	,455
	,016	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,109	,160

** P>0.01 ,* P> 0.05

Tablo.5 Güreşçilerinin Bacak Kuvveti ile ilgili Antropometrik yapılar arasındaki ilişki

Değişkenler	Yaş	Boy	Vücut Ağırlığı	BMI	Sırt Kuvveti	Diz Genişliği	Baldır Çevresi	Alt taraf Uzunluğu	Bel Çevresi
Bacak Kuvveti	-,067	486 **	,547 **	,495 **	,766 **	,383 **	,525 **	-,092	,479 **
	,591	,000	,000	,000	,000	,002	,000	,462	,000

** P>0.01 ,* P> 0.05

Tablo.6 Güreşçilerinin Pençe Kuvveti ile İlgili Antropometrik yapılar arasındaki ilişki

Değişkenler	Yaş	Boy	Vücut Ağırlığı	BMI	Dirsek Genişliği	Üst Kol çevresi	El Uzunluğu	El Genişliği	Metacar pal Uz.	Metacar pal Gen.	Elbileği cev
Pençe Kuvveti	,144	** ,634	** ,693	** ,614	,497 **	,694 **	,140	,338	,320**	,177	,671**
	,248	,000	,000	,000	,000	,000	,262	,310	,009	,156	,000

** P>0.01 ,* P> 0.05

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışma Türk milli takımında yer alan genç güreşçilerde kuvvet ölçümleri ile bazı antropometrik parametreler arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre (tablo 1), araştırmaya katılan sporcuların ortalama 19,5 yaşında, 76,8 kg vücut ağırlığında, 1,73 m boyunda olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre sporcular genç güreşçiler orta sıklıkta ağırlığında ve normal – sağlıklı VKI sahip oldukları görülmüştür. Literatürdeki

çalışmalarla kıyaslandığında elit güreşçilerinde aynı özelliklere sahip olduğu görülmektedir^{5, 9, 30}.

Güreş sporunda başarı için kassal kuvvet, süratli reaksiyon zamanı, yüksek aerobik ve anaerobik kapasite, taktik ve zekâ ister. Fizik yapı olarak geniş omuz uzun kollar ve sağlam bir iskelet yapısının olması, bu sporla profesyonel olarak uğraşanların kısa sürede fiziksel uyumluluk kazanmalarına ve uluslararası başarılar elde etmelerine imkan sağlamaktadır. Bompa güreş sporuna başlama yaşı olarak 13-14 yaşları, uzmanlaşma yaşını 15-16 olarak, yüksek

performansa ulaşma yaşını ise 24- 28 yaş olarak bildirmektedir ⁴ .

Vardar ve arkadaşları²⁷ tarafından benzer yaş grubunda yapılan çalışmada güreşçilerin vücut ağırlıkları ortalama 55 ile 73 kg, vücut yağ yüzdeleri 5 ile 15.3, vücut kitle indeksi 19.1 ile 24.1 arasında değiştiği bulunmuştur. Yine Schmidt ve arkadaşlarının ²¹ çalışmasında NCAA III ligindeki güreşçilerin daha düşük vücut ağırlığına (77.9±12.4) daha yüksek vücut yağ yüzdesine (12.0±3.4) sahip olduklarını saptamışlardır. Benzer şekilde Yoon³⁰, tarafından genel olarak milli takımlarda yer alan 54 ile 130kg arasında değişen güreşçilerin düşük yağ yüzdesine (%10) sahip oldukları belirtilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre (Tablo 2) güreşçilerin sırt kuvveti 155,8, bacak kuvveti 161, pençe kuvveti 51,2 kg olarak belirlenmiştir.

Şenel ve arkadaşları²⁵ yaş ortalaması 21 olan 31 güreşçide yaptıkları çalışmada sırt kuvvetini 163.7 kg, bacak kuvvetini ise 136.9 kg olarak bulmuşlardır.

Aydos ve arkadaşları² sırt kuvvetini 94.9±21.44 kg, bacak kuvvetini 140.27±31.89, pençe kuvvetini 53±10.1kg olarak bulurken, Schmidt ve arkadaşları ²¹ tarafından

yapılan çalışmada ise sırt kuvveti 157.9±25,2 kg, bench pres 161.4±25.6 olarak bulmuştur.

Song ve Cipriano²⁴, 11 üniversite güreşçisinin aralıklarla iki defa ölçüm yapmışlar, ortalama olarak birincisinde sağ pençe kuvvetini 51,1 kg- sol pençe kuvveti 49,1 kg, ikincisinde sağ 521.2 kg- sol 49,9 kg bulmuştur. Scott ²², 8 güreşçinin dominant pençe kuvveti 50,4 ± 13,2 kg, dominant olmayan pençe kuvveti 48,3±13,5 kg, freischlag ⁹, 104 genç güreşçilerin dominant el pençe kuvvetleri birer yıl arayla ölçmüş, birinci ölçüm 36,6 kg, ikinci ölçümleri 49,9 kg olarak bulmuşlardır.

Ziyagil³¹, 32 serbest güreşçinin sağ pençe kuvveti 48,7 kg, sol pençe kuvveti 47,2 kg, Baykuş³, 18 serbest güreşçinin sağ pençe kuvveti 43,7 kg, sol pençe kuvveti 39,5 kg, aynı çalışmada 18 grekoromen güreşçinin sağ pençe kuvveti 40,7 kg, sol pençe kuvveti 38,2 kg Şahin,³⁵ 16 güreşçi üzerinde yaptığı çalışmada pençe kuvveti 47,9±7,9 kg bulmuşlardır.

Çalışmada yer alan güreşçilerin kuvvet parametreleri ele alındığında elde edilen sonuçların diğer literatürdeki çalışmalarla benzerlik gösterdiği ve sonuç olarak değerlerin iyi düzeyde olduğu görülmüştür ²⁰.

Tablo 3 de görüldüğü gibi güreşçilerin antropometrik yapılarına ait çeşitli ölçüm sonuçları ve tanıtıcı istatistikleri verilmiştir.

Bu çalışmanın örneklemini oluşturan 66 elit güreşçiye ilişkin antropometrik ölçümlerin sonuçları Tablo 3'de sunulmuştur. Güreşçi fizik yapısında büyük öneme sahip olan kol uzunluğunun (minimum 66,2 maksimum 86.0) ortalama 75.2 cm, göğüs çevresinin (minimum 86.4 maksimum 131.0) ortalama 104.8 cm ve bel çevresinin (minimum 65.9 maksimum 109.5) ortalama 83.4 cm olduğu tespit edilmiştir.

Öcal¹⁸, güreşçilerin antropometrik özellikleri üzerine yaptığı çalışmasında, güreşçilerin 171.2±8.7 cm boy uzunluğu ve 84.8±18.9 kg vücut ağırlığı ortalamasına sahip olduklarını bulmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre (tablo 4,5,6) güreşçilerin boy uzunluğu, vücut ağırlığı, VKI, göğüs genişliği, göğüs derinliği, boyun çevresi, bel çevresi, biakromial çap, uzunluk ve genişlik gibi bağımlı değişkenler ile sırt kuvveti, bacak kuvveti ve pençe kuvveti gibi bağımsız değişkenler arasındaki ilişki $P>0.01$ ile $P> 0.05$ seviyesinde önemli bulunmuştur.

James ve arkadaşlarının¹³, sezon öncesi ve sonrası güreşçilerin fiziksel özelliklerinde meydana gelen değişimleri gözlemleyebilmek için kontrol grubuyla karşılaştırma şeklinde yaptıkları çalışmada; güreşçilerin kasılı kol çevreleri sezon öncesi 30.1 cm, sezon sonrası 31.7 cm; önkol çevresi sezon öncesi 26.1 cm, sezon sonrası 26.5 cm, bilek çevresi sezon öncesi 16.4 cm, sezon sonrası 16.6 cm, baldır çevresi sezon öncesi 34.5 cm, sezon sonrası 34.8 cm, göğüs çevresi sezon öncesi 90.0 cm, sezon sonrası 92.5 cm, bel çevresi sezon öncesi 71.9 cm, sezon sonrası 74.7 cm olarak tespit edilmiştir.

Yazıcı²⁸, çalışmasında güreşçilere ait ölçümlerde, biakromial çap 43.1 cm, bitrocantirik çap 32.55 cm, diz genişliği 10.13 cm ve dirsek genişliği 7.14 cm olarak; uzunluk ölçümleri ortalamalarını: büst 90.79 cm, ön kol 24.83 cm, tük kol 58.81 cm olarak; çevre ölçümleri ortalamalarını ise; boyun 41.8 cm, göğüs 102.2 cm, bel 82.34 cm, kasılı biceps 33.68 cm, baldır 36.59 cm ve el bileği 17.8 cm şeklinde tespit etmiştir²⁸. Araştırma sonuçları Yazıcı' nın çalışmasıyla uyum göstermektedir.

Güreşte bütün sıklıklar için, daha uzun boya, daha uzun üst ekstremitelere, daha atletik bir yapıya

ve somatotip' in mezomorf karakteristiğe sahip olan güreşçiler seçme eğilimi vardır. Güreşçilerin fiziksel gelişimlerinin analizinde, boyun kaslarının, göğüs, omuz çevrelerinin ve üst ekstremitelerin özellikle geliştirilmesiyle tasvir edilen bir spesifik yapıya sahip olduğu sonucuna götürmektedir²³.

Sonuç olarak güreş sporunda başarılı olan kişilerde yapının değişmeyen özellikleri ile Fiziksel performansları arasındaki ilişkiler belirlenmeye çalışılmıştır. Güreşçilerin doğal fiziki yetenekleri ve fiziksel yapılarından kaynaklanan kuvvet ölçüm sonuçları ile ilgili vücut bölümlerine ait parametreler arasında yüksek bir ilişki bulunmuştur.

KAYNAKÇA

- 1-Akgün, N., Egzersiz Fizyolojisi, 4. Baskı, 1. Cilt, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir,1992, S. 60-198
2. Aydos, L., Pepe, H., Karakuş, H. Bazı Takım Ve Ferdi Sporlarda Rölatif Kuvvet Değerlerinin Araştırılması. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi. 2004, 5(2):305-315.
3. Baykuş, S.: "The Analysis Of Physical Characteristics Of The Turkish Nationalfree Style And Greco-Roman Espoir Teams" Wrestlers (17-20 Years Old)Unpublished Master Thesis, University Of Metu, Ankara,1989, Pp:51
4. Bompa, T. Theory And Methodology Of Training. Iowa: Dubuque;1986.
5. Callaway, Cw, Chumlea, Cw, Bouchard, C., Himes J.H., Lohman, T.G., Martin, A.D., Mueller H. W., Roche, A. F. & Seefeldt, V.D. Circumferences. In Lohman, Tg, Roche, Af & Marorell, R. (Eds). Anthropometric Standardization Reference Manual. Illinois: Human Kinetics Books. 1988.39-54.
6. Castro, M.J.,Et All... (1995). Peak Torqueper Unit Cross-Sectional Area Differs

- Between Strengh-Trained And Untrained Young Adults,Med.Sports Exerc., 27:397
7. Espenschade, A., Echert, H.: Motor Development, (Editors) Warren, R. J., And Buskirk, E.R.,Science And Medicine Of Exercise And Sport, Second, Harper And Publishers, New York 1974, Pp: 323-326
8. Filiz, K.: "Güreşçilerde Müsabaka Sonrası Laktik Asit Seviyeleri" Atatürk Üni.,Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt.2, Sayı:1, Erzurum, 2000, Sh.12
9. Freischlag, J.: Weight Loss, Body Composition And Health Of High School Wrestlers,The Physician And Sports Medicine, Vol. 12: 1 1984, Pp. 121-126
10. Getchell, B.: Physical Fitness, A Way Of Life, Second Edition, John Wiley And Sons Inc., New York, 1979, Pp: 53-56
11. Gordon, Cc., Chumlea, Cc & Roche Af. Stature, Recumbent Length And Weight. İçinde (Eds) Lohman, Tg, Roche, Af & Marorell, R. Anthropometric Standardization Reference Manual. Illinois: Human Kinetics Books. 1988:3-8.
12. Heyward, V.H. & Stolarczyk, L.M. Applied Body Composition Assessment, II: Human Kinetics. 1996:21-43.
13. James N., Wayne, E. Weight Loss And Wrestling Training: Effects Onnutrition, Growth, Maturation, Body Composition, And Strength. Journal Ofapplied Physiology. 1997 June 6(82):1751-1759.
14. Johnson, G.O., Cisar, C.J.; "Basic Couditioning Principles For High School Wrestlers" The Physicel And Sport Medicene, Vol:15,1, January, 1987.Pp.159
15. Karl, K. (2001). Sporda Yetenek Arama, Seçme Ve Yönlendirme. (Çev.: H. Harputoğlu), Ankara: Bağırğan Yayınevi.
16. Kılıç, R.: Dairesel Çabuk Kuvvet Antrenmanın, 14-16 Yaş Grubu Erkek Güreşçilerin Bazı Özellikleri Üzerine Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, G.Ü,Sos. Bil. Ens. B.E.S, Abd., Ankara,1993, Sh: 27, 40, 41,
- 17-Macdougall, J.C-Wenger,H.A.:Green, H.I Physiological Testing Of The High-Performance Athlete Uction On Elite Varsity Wrestlers, Journal Of Sports Medicine, Vol.24,1984, Pp.123-129.
18. Öcal,D., Elit Güreşçilerin Somatotip Özellikleri İle Antropometrik Oransal İlişkilerinin Stiller Ve Sıkletler Arası Karşılaştırılması , G. Ü.S.B.E. B.E.S.A. Y,L,T. Ankara 2007..
19. Petrov, R.: Perfertionnement De La Maitrise Technico- Tactigue De Lutteur Medicinai Fizkultura, Sofia, 1978, Pp.18, 21
20. Rezasoltani, A., Ahmadi, A., Nehzate-Khoshroh, M., Forohideh, F. Ylinen, J. Cervical Muscle Strength Measurement İn Two Groups Of Elite Greco-Roman And

- Nfree Style Wrestlers And A Group Of Non-Athletic Subjects. Br. J. Sports Med. 2005,39(7):440-443.
21. Schmidt, W.D., Piencikowski, C.L., Vandervest, R.E. Effects Of A Competitive Wrestling Season On Body Composition, Strength And Power İn National Ccollegiate Athletic Association Division Iı College Wrestlers. Journal Of Strength Cond. Research. 2005,19(3):505-508.
22. Scott, J.R.: Youth Wrestling And Performance Parameters By Age Level Amongsportsmen From Symposium İn Conjunction With The 1987 Worldwrestling Championships,Clermont-Ferrand, France,1987, Pp.1-37
23. Slanchev, P., Iliev, I. Ve Kossev, R. (Savranbaşı, R., Çev.). Güreştespor Hekimliği. Spor Hekimliği Dergisi 1981; 16 (3):55-60.
24. Song Thomas, M.K., Cipriano, N.: Effects Of Seasonal Training On Physical And Physiological Anaerobic Performance Of Elite Young Wrestlers. Journal Of Spoorts And Medicine. 2007,6(Cssı-2): 34-38.
28. Yazıcı, E. Elit Güreşçilerin Fiziksel Uygunluk Ve Antropometrikdeğişkenlerinin Sıkletlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi Ve Sporöğretmenliği Anabilim Dalı;1999.
29. Yesis, Michael, The Many Faces Of Strenght, California State University, Fullerton, (September
- 25 - Şenel,Ö, *, Taş,, M.*, Harmancı, H.***, Akyüz, M.*, Özkan, A.** , Zorba, E.* Güreşçilerde Vücut Kompozisyonu İle Anaerobik Performans, Bacak Kuvveti Ve Sırt Kuvveti Arasındaki İli,Kinin Belirlenmesi.10.Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi Ekim ,2008, Bolu
26. Winter, E. M., And Maughan, R. J.(1991). Strenght And Cross-Sectional Area Of The Quadriceps İn Men And Women, J.Phys. 438:175
27. Vardar, S.A., Tezel, S. Öztürk, L., Kaya, O. The Relationship Between Body Composition And Second Edition Human Kinetics Books, Champaing İıinois. 1991, S. 12-1522. Scott, J.R.: Youth Wrestling And Performance Parameters By Age Level Amongsportsmen From The United States Of America, Presented At The Fıla, 75thanniversary Scientific Council (2000) Www.Dryessıs,Com, Http://Www.Fitnessworld.Com/İnfo/İnfo-Pages/Library/Strenght0900.Html
30. Yoon, J. Physiological Profiles Of Elite Senior Wrestlers.Sports Medicine. 2002, 32(4):225-233.31.
31. Ziyagil, M.A. Güreşçilerin Antropometrik Özellikleri, Biomotor Yetenekleri Vebaşarıları Arasındaki İlişkilerin Araştırılması, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 1991, Sh:113-114

SPOR PAZARLAMASINDA İNTERNETİN KULLANIMI: TÜRKİYE FUTBOL SÜPER LİĞİ TAKIMLARININ AĞ ORTAMINDA PAZARLAMA AÇISINDAN İNCELENMESİ

Rıdvan Ekmekçi* - Serkan Berber** - Ömer Kutlu***

* Pamukkale Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu

** Anadolu Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

*** Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi

ÖZET

Bu araştırmada, spor pazarlamasında internet'in önemi açıklanarak, spor kulüplerinin internet ağı (web) üzerindeki faaliyetleri, pazarlama açısından incelenmiştir. Araştırma ayrıca profesyonel futbol kulüplerine gelecekte olabilecek pazarlama faaliyetleri ile ilgili interneti kullanma ile ilgili öneriler vermeyi amaçlamıştır.

Çalışma 2008 – 2009 sezonlarında Türkiye Süper Liginde mücadele eden futbol takımları üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada veri toplamak için nitel araştırma tekniklerinden doküman ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Analizler Beceh, Chadwick ve Tapp'ın (2000) geliştirdiği kodlama şeması ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre: Dokuz kulübün web sitesinde üyelik sistemi bulunmaktadır. Bu sayede bu kulüpler web sitelerini veri tabanı olarak kullanmaktadırlar. Online ürün satışı 7 kulüp gerçekleştirmektedir. Bazı kulüpler, web sitelerinin teknik altyapılarının yetersizliği nedeniyle ürün satışlarını alışveriş siteleri üzerinden yapmaktadırlar. Bilet satışlarına bakıldığında 8 kulübün online bilet satışı gerçekleştirdiği görülmektedir. Konyaspor hariç tüm kulüpler web sitelerinde sponsorlarının logolarını veya isimlerini göstermektedirler.

Dergi tutundurma çalışması olarak 9 kulübün sitesinde dergilerini belirttikleri ve dergi üyeliği ile ilgili bilgi ve üyelik hizmet verdiği tespit edilmiştir. Taraftar tutundurma çabaları ile ilgili olarak 9 kulüp kulübün web sitelerinde üyelik sistemi bulundukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Spor Pazarlaması, Futbol, İnternet

INTERNET USING ON SPORTS MARKETING: RESEARCH OF MARKETING ACTIVITIES OF TURKEY FOOTBALL SUPER LEAGUE TEAMS

ABSTRACT

The purpose of this study was to determine the importance of Internet in sports marketing and find out sport clubs marketing strategies via Internet web sites. Also research was tried to show a path to present for consideration of internet opportunity about marketing activity that the professional clubs would do in the future.

Research was carried on 18 Football teams in season 2008/2009 Document and content analysis method was used on research and qualitative survey technique was used to gather necessary data. The information, which was ready to be tested, was analyzed by Beceh, Chadwick and Tapp's (2000) code scale. According to the research findings: It was determined that 9 clubs have membership system on their web sites. Seven clubs offers online product sales on their web sites Some clubs offers their merchandise via shopping web sites due to lack of their web sites technical substructure. Eight clubs offers online ticket sales on their web sites.

Except one club, all clubs shows their sponsors name or logos on their web sites. As journal promotion activities, 9 clubs state their journal on web sites. Also gives journal membership offer and journal knowledge.

Key words: Sports Marketing, Football, Internet

GİRİŞ

Serbest zaman değerlendirilmede alternatif olarak kabul edilen spor, teknolojinin gelişmesine paralel olarak geniş kitlelere yayılmış ve bu sektör içinde yer alan kişi ve kuruluşlar zaman içinde değişime uğrayarak kulüpler birer işletmeye, taraftar ve izleyiciler ise birer tüketiciye dönüşmüştür. 1990'lı yılların başından bu yana profesyonel spor kulüplerinin şirketleşmesi ve halka arzı, aşırı yüksek bilet fiyatları ve yayın hakları spor endüstrisinin şeklini değiştirmiş ve diğer endüstrilerce de karlı bir alan olarak görülmeye başlanmıştır (Alkibay, 2005).

Türkiye'de spor sektörü 2000'li yıllardan sonra oldukça değişim göstermiş ve futbol sektörü hem kulüpler bazında hem de milli takım düzeyinde aşama kaydetmiştir. Futbolun ve futbolla ilişkili yan sektörlerin ilişkisinin anlaşılmasına başlanması, bu konuda daha planlı ve bilimsel olarak çalışılması gerektiğini futbol sektörü yönetici ve çalışanlarına göstermiştir. Pazarlamanın tüm dinamikleri ile spor endüstrisi ve sektörüne de uygulanmaya başlaması kaçınılmaz olmuştur. İşletmelerin ana faaliyetlerinden biri olan pazarlama alanında, bilgi teknolojilerinin

gelişmesi sayesinde birçok yeni yöntem uygulanmaktadır. Bu yöntemlerden en yaygın olanı ve küreselleşmeye en kolay ayak uydurabileni olan İnternet'te pazarlama, dünya genelinde birçok işletme tarafından kullanılmaktadır (Karaduman, 2001).

Artık günümüzde İnternet üzerinden yapılamayacak bir faaliyet neredeyse bulunmamaktadır. İnternet, bankacılık işlemlerinden, sinema-tiyatro-spor karşılaşması bileti almaya, yemek siparişi vermeye kadar uzanan geniş bir işlemler dünyasını içermektedir (Coupey, 2001).

İnternet üzerinden pazarlama yapan sektörlerden biri de spor sektörüdür. Spor sektörü etkileşimde olduğu diğer sektörler ile beraber çok büyük rakamlar ile ifade edilmektedir. Özellikle ABD'deki spor oluşumlarının ve kulüplerinin rakamsal büyüklüğü bu sektörün ticari anlamda ne kadar önemli olduğunu göstergesi durumundadır (Argan ve Katırcı, 2002).

Bu denli büyük ve diğer sektörler ile etkileşim içerisinde olan bir endüstrinin İnternet üzerinden pazarlama yapması, küreselleşen dünya ticareti içerisinde önemli bir konu olarak ele alınmalıdır.

Futbol Pazarlamasında İnternetin Kullanımı

Futbolun dünya üzerinde popülaritesinin giderek artması futbol ekonomisinin boyutunun da ciddi anlamda büyümesine sebep olmuştur. Bu büyüme futbol kulüplerinin giderlerini de arttırmış ve onları yeni gelir kaynakları aramaya sevk etmiştir. Lisanslı ürün satışları ve sponsorluklar gibi kaynaklara ulaşmak için internet oldukça faydalı bir araç olmaktadır (Sözeri ve Koçak, 2006).

İnternet, futbol kulüplerine pazarlama ve iletişim aktivitelerini daha doğrudan gerçekleştirme fırsatı sunmaktadır. Ayrıca, bu pazarlama ve iletişim aktivitelerini internet aracılığıyla gerçekleştirmek daha hızlı ve ekonomik olmaktadır (Beech, Chadwick, Tapp, 2000).

Türkiye'deki e-ticaret rakamlarının Amerika ve Avrupa rakamlarına göre henüz istenilen rakamlara gelememiş olması, taraftarların internet kullanımına uzak olduğu düşüncesi ve kulüplerin internet vasıtasıyla yapılabileceklerinin farkında olmamaları sebebiyle birkaç büyük kulüp dışındaki kulüpler internetin pazarlama açısından kullanımı üzerinde pek durmadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır. Oysa e-ticaret

Türkiye'de büyük bir hızla büyümektedir. 2003 yılında Türkiye geneline baktığımızda işlem adetlerinin %153, işlem hacminin ise %201 arttığını görmekteyiz (Haşiloğlu, 2007).

Alba (1997) ve Ody (1999) internetin ticari ürünlerinin pazarlanması için en elverişli ortamlardan biri olduğunu belirtmektedirler. Avrupa'daki kulüpler ticari ürünlerden yılda milyonlarca dolar kazanırken, Türk kulüpleri yıllarca bu gelirleri korsan üreticilere bırakmışlardır. Son on yılda bu pastadaki büyük gelirin farkına varan bazı Türk kulüpleri özellikle 2000 yılından sonra bu konuda önemli adımlar atmaya başlamışlardır.

Yöntem

Bu çalışma ile Türkiye Süper Ligi Futbol Kulüplerinin pazarlama açısından interneti etkin kullanıp kullanmadıkları ne anlamda kullandıkları araştırılmıştır. Ayrıca bu çalışmada internetteki pazarlama olanakları ortaya konularak profesyonel futbol kulüplerine gelecekte internette yapacakları pazarlama aktivitelerinde yol göstermeye çalışılmıştır.

Yöntem olarak nitel araştırma tekniklerinden tarama modeli kullanılmıştır. 2008/2009 futbol

sezonu Türkiye Süper Ligi takımlarının web siteleri incelenmiş ve öncelikle resmi web sitesi olanlar incelemeye dahil edilmiştir. Verilerin analizinde Beceh, Chadwick ve Tapp'ın (2000) İngiliz Premier Ligi futbol kulüplerinin interneti nasıl kullandıklarıyla ilgili araştırmalarında kullandıkları kodlama cetvelinden faydalanılmıştır. Kodlama cetveli, pazarlama odaklı olması açısından aşağıdaki temalar güncellenerek uygulanmıştır.

-Online Ürün Satışı: Web sitesi üzerinden ürün satışı var mı?

-Ürün Satışı Bilgisi: Ürün satışı ile ilgili bilgi (ürün bilgisi, satış noktaları gibi) var mı?

-Online Bilet Satışı: Web sitesi üzerinden bilet satışı var mı?

-Bilet Satış Bilgisi: Bilet satış bilgisi (bilet fiyatları, satış noktaları gibi) var mı?

-Sponsorların Belirtilmesi: Sitede kulübün sponsorları açıkça vurgulanmış mı?

-Sponsor Sayısı: Vurgulanan sponsorların sayısı kaçtır?

-Dergi Tutundurma: Sitede kulüp dergilerinin tutundurulmasına yönelik bir çaba var mı?

-Üyelik Sistemi: Sitede üyelik sistemi ile taraftarların kişisel bilgileri alınıyor mu?

-Banka Kartları Tutundurma: Sitede bankaların taraftar kartlarına yönelik bir tutundurma çabası var mı?

Elde edilen kodlama cetveline göre Anadolu Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitelerinde araştırma görevlisi olarak görev yapan üç kodlayıcı tarafından, içerik analizi yöntemiyle web siteleri incelenmiştir. Veri analizinde üç kodlayıcı da bağımsız çalışmış ve yaptıkları kodlamalar sonucunda kodlama cetvelleri bir araya getirilerek ortak temalar ve sayıların dökümü sağlanmıştır.

Tabloda belirtilen (+) ve (-) ifadeleri yatay düzlemde bulunan temaların spor kulübü sitesinde bulunup bulunmadığını ifade etmektedir.

BULGULAR

Üç kodlayıcının oluşturduğu kodlama cetveli, Beceh, Chadwick ve Tapp'ın İngiliz Premier Ligine uyguladıkları kodlama tekniğine bağlı olarak oluşturulmuş ve aşağıdaki cetvel ortaya çıkmıştır.

Cetveldeki artı işaretli temaların kulüplerin internet sitelerinde mevcut olduğunu eksi temalar ise olmadığını simgelemektedir. Sponsor sayıları mevcut tarihte kulüplerin sitelerinde

bulunan sponsor reklamları ve sponsor logoları ile tespit edilmiştir.

Kodlama cetvelinde görüldüğü gibi araştırmanın yapıldığı tarihlerde sadece Denizlispor'un web sitesinin aktif durumda olmadığı tespit edilmiştir. Konyaspor dışındaki tüm takımlar sponsorlarını web sitesinde belirtmişlerdir.

Veri Tabanı Olarak İnternet Kullanımına İlişkin Bulgular

Dokuz kulübün (Ankaraspor, Antalyaspor, Beşiktaş, Bursaspor, Büyükşehir Belediyespor, Eskişehirspor, Galatasaray, Fenerbahçe ve Trabzonspor) web sitesinde üyelik sistemi bulunmaktadır. Bu sayede bu kulüpler web sitelerini veri tabanı olarak kullanmaktadırlar.

Satış Noktası Olarak Web Sitesi Kullanımına İlişkin Bulgular

Online ürün satışını yedi kulüp (Antalyaspor, Beşiktaş Bursaspor, Fenerbahçe, Galatasaray, Kayserispor ve Trabzonspor) gerçekleştirmektedir. Sadece Eskişehirspor online ürün satışı gerçekleştirmemekte ancak ürün satışı bilgisi vermektedir. Bazı kulüpler, web sitelerinin teknik altyapılarının yetersizliği nedeniyle ürün satışlarını alışveriş siteleri üzerinden yapmaktadırlar. Ancak bu durum tüketicilere hissettirilmiyor. Tüketici kulübün resmi web sitesinden

ürün almak istediğinde fark ettirilmeden aracı alışveriş sitesinin kulüp için hazırladığı sayfasına yönlendiriliyor ve satış işlemi bu web sitesi üzerinden gerçekleşiyor.

Kulüpler web sitelerinde online ürün satışının yanında, ürünler ve ürünlere ulaşılabilecek satış noktaları hakkında da bilgi veriyorlar.

Bilet satışlarına bakıldığında 8 kulübün (Antalyaspor, Beşiktaş, Bursaspor, Fenerbahçe, Gaziantepspor, Gençlerbirliği, Hacettepespor ve Kayserispor) online bilet satışını gerçekleştirdiği görülmektedir.

Kulüpler bilet satış işlemleri için online bilet satış şirketleri ile çalışmaktadırlar, sayfalarında bu sitelere link vererek satış işlemlerini şirket sitelerinden yapmaktadırlar. Bilet satış bilgisinin web sitesinde belirtilmesinde ise bilet satışını gerçekleştiren kulüplerin yanında üç kulüp (Eskişehirspor, Galatasaray ve Kocaelispor) web sitelerinde bilet satış fiyatları ve satış noktaları hakkında bilgi vermektedirler.

Diğer kulüplerin ise web sitelerinde bilet satışları ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Tutundurma Çabaları Açısından Web Sitesi Kullanımına İlişkin Bulgular

Konyaspor hariç tüm kulüpler web sitelerinde sponsorlarının logolarını veya isimlerini göstermektedirler. Sponsor sayılarının kulüplere göre çok farklılık gösterdiği görülmektedir. Dergi tutundurma çalışması olarak 9 kulübün (Antalyaspor, Beşiktaş, Bursaspor, Fenerbahçe, Galatasaray, Gaziantepspor, Gençlerbirliği, Kayserispor ve Trabzonspor) sitesinde dergilerini belirttikleri ve dergi üyeliği ile ilgili bilgi ve üyelik hizmet verdiği tespit edilmiştir.

Taraftar tutundurma çabaları ile ilgili olarak 9 kulüp kulübün (Ankaraspor, Antalyaspor, Beşiktaş, Bursaspor, Büyükşehir Belediyespor, Eskişehirspor, Fenerbahçe, Galatasaray ve Trabzonspor) web sitelerinde üyelik sistemi buldukları tespit edilmiştir. Bu üyelik sistemleri taraftarlara yönelik özel bilgi paylaşımı ve özel forum alanı imkanı sunmaktadır. Tutundurma çabalarından bir diğeri olan banka kartları ile ilgili olarak ise yalnızca 3 kulübün (Fenerbahçe, Galatasaray ve Sivasspor) bankaların taraftar kartlarını tutundurma çabalarına web sitesinde yer verdiği bulunmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Son yıllarda spor ekonomisinin birkaç yüz milyar dolarlık ekonomisi

bu alandaki pazarlamanın daha da önemsenmesi gerektiğini göstermiştir. Başarılı spor pazarlaması planları sunmak gerçekten de önemli hale gelmiştir (Shank, 2003). Özellikle Amerika’da beysbol, basketbol ve Amerikan futbolu, Avrupa’da futbol ekonomisinin çok büyümesiyle pazarlama kavramına kulüplerin verdiği önem artmıştır. Dünyanın büyük kulüplerinin finansal güçleri dev holdinglerle yarışır hale gelmiştir. Özellikle Türk futbolu son yıllarda yaptığı atakla sporsal başarıda dünya büyükleriyle rekabet eder hale gelmiştir. Ancak Türk futbolu aynı başarıyı “Marka” olma ve finansal boyutta gösterememektedir.

Galatasaray başarıdan başarıya koşarak UEFA kupasını alırken, finansal yönden bakıldığında durum bunun tam tersiydi. Sporsal barışının istikrarlı olabilmesi için öncelikle finansal başarı şarttır. Ancak Türk kulüpleri profesyonel anlamda yönetilmedikleri için pazarlama odaklı düşünemiyor ve finansal başarıya ulaşamıyorlar diyebiliriz.

Profesyonel spor kulüplerinin yönetiminde spor pazarlamacılarının önemi son yıllarda gerçekten önem kazanmıştır. Spor pazarlamacıların en önemli rollerinden biri kendi taraftar ve müşteri veri tabanlarını ve

geliştirmektir. Bunu internet üzerinden yapmak iletişim gücünü artıracaktır. Güçlü bir taraftar veri tabanı ve internet iletişimi taraf veya seyirci olarak ürün ve bilet satışında artış sağladığı görülmüştür (Seo, Green, Ko, Lee ve Schenewark, 2007)

Elde edilen sonuçlara göre; sportif ürünlerin, hediyelik eşyaların, dergi ve kredi kartlarının satışının gerçekleştirilmesi ve bu ürünler hakkında bilgi verilmesi ile bilet satışlarının gerçekleştirilmesi ve bilet satış bilgisinin verilmesi durumları, haberler ve kullanım ölçütlerinden daha düşük seviyede önem taşımaktadır.

İnternet üzerinden ürün satın almada kişilerin gösterdiği hassasiyet ve henüz bu işlemin yeterli derecede güvenilir olmadığı düşünülmesi göz önünde bulundurulduğunda, kulüplerin yan ürün ve bilet satışını İnternet üzerinden gerçekleştirmelerinin düşük bir seviyede önem taşıması beklenebilir bir sonuç olarak değerlendirilebilir.

Kulüp sayfaların her birinin ayrı ayrı incelenmesinde, çevrimiçi (online) ürün satışını sadece Antalyaspor, Bursaspor, Beşiktaş, Fenerbahçe, Galatasaray, Kayserispor ve Trabzonspor kulüplerinin gerçekleştirdiği görülmüştür. Bu

kulüpler ürünler ve ürünlere ulaşılabilecek satış noktaları hakkında web sitelerinde bilgi vermektedir. 1998/1999 sezonunda İngiliz Premier Ligi takımlarının 15'inin online ürün satışı, 19'unun ise web sayfasında ürün satışı bilgisine yer verdiği (Beceh, Chadwick ve Tapp, 2000) düşünüldüğünde Türk spor kulüplerinin İnternet pazarlama açısından daha fazla çaba göstermeleri gerektiği düşünülebilir.

Türk kulüplerinin yayın gelirleri ile birlikte en önemli iki gelir kaynağından bir biri olan bilet satışları konusunda sadece 8 kulübün interneti kullanması, kulüplerin internetle ilgili kullanabilecekleri pazarlama fırsatlarının farkında olmadıklarını göstermektedir.

Avrupa'da faaliyet gösteren birçok kulüp gerek kendileri gerekse bilet firmaları aracılığı ile online bilet satışı gerçekleştirmektedirler.

Taraftar tutundurma çalışmaları doğrultusunda yapılanlar yetersiz kalmaktadır. Dergi tutundurma, üyelik ve diğer tutundurma çabaları açısından ligi oluşturan takımların yarısının bu yönde bir çabası olmadığı tespit edilmiştir ve bu durumun bilet ve ürün satışı çalışmalarını etkilediği düşünülmektedir.

Öneriler

İnternetin kulüplere sağladığı bir diğer pazarlama imkanı ise online bilet satışlarıdır. Alıcının biletin tam yerini stadyum krokisinde görebilme imkanı bilet satış grafiklerini arttırırken internetten yapılan satışlar kulüpleri gişe maliyetlerinden ve diğer aracı bilet satış sitelerine verilen komisyonlardan da kurtaracaktır.

Kulüpler dergi, kredi kartı gibi her türlü ürününün tutundurma faaliyetlerini web sitesinde sıfır maliyetle gerçekleştirebilir, bu gibi ürünlerle gelirlerini arttırabilir.

Maç, antrenman ve hatta kamp görüntüleri, özel röportajlar ve daha magazinsel görüntülerin bile web sitesi aracılığıyla pazarlanması mümkün olabilir (Alkibay, 2005). Paralı üyelik sistemi oluşturarak ancak üye olanların bu gibi kayıtlara ve diğer bazı özel olanaklara ulaşması sağlanabilir. Ayrıca bu sistem ile taraftarların yani potansiyel tüketicilerin bir veri tabanı oluşturularak pazarlama amaçlı kullanılabilir.

Web sitesinin içeriğini geniş tutarak; fikstür, tarihsel bilgiler, oyuncu profili, fan kulüpleri, forum, güncel haberler gibi bölümlerin olması hem sitenin popülaritesini arttıracak hem de bu sayfalara alınacak

reklamlar ile finansal bir kaynak daha yaratılacaktır.

Kulüplerin web siteleri kulüpleri sponsorlarını burada daha fazla vurgulama ve onlara link verme imkanı tanımaktadır. Böylece sponsorlar kulüplerle olan ilişkilerinden daha memnun olacak ve kulüplerin sponsorluk gelirlerinin artması sağlanabilecektir.

Üyelere düzenli gönderilecek kulüp ile ilgili güncel haberler içerikli e-mailler ile hem taraftarların web sitesini daha çok ziyaret etmesi sağlanacak hem de maillerin içerisine reklam alınması yoluyla ek gelir sağlanabilecektir.

Burada unutulmaması gereken nokta web sitesi ne kadar çok hit alırsa kulübün pazarlama başarısı o kadar artacaktır. Bu sebeple taraftarların siteyi ziyaret etme sıklıklarının arttırılması sağlanmalıdır. Sitenin sürekli güncellenmesi ve forum, güncel haberler, detaylı bilgiler, oyuncularla online chat olanağı gibi ilgi çekici aktiviteler ile sitenin çekiciliği arttırılabilir.

Kulüpler sahip oldukları üyelik sistemi ile potansiyel tüketicileri olan taraftarların kişisel bilgilerine ve düzenli bir iletişim kurma şansına sahip olabilirler. Bu sayede oluşturacakları veri tabanlarını

pazarlama faaliyetlerini daha etkin bir hale getirmekte kullanabilirler.

Bunların dışında, toplumun internete olan yakınlığı her geçen gün artmaktadır (Kırcova, 2005). Bu durum göz önüne alındığında spor

pazarlamasında internetin artan önemi gözden kaçırılmamalıdır. Kulüplerin internet pazarlamasına daha ciddi ve profesyonel açıdan bakması gerektiği kaçınılmaz sonuçtur.

Kodlama Cetveli

Türkiye Süper Ligi futbol kulüplerinin web sitelerinin incelenmesi (2008/2009 sezonu)

Temalar Kulüpler									
	Online Ürün Satışı	Ürün Satışı Bilgisi	Online Bilet Satışı	Bilet Satış Bilgisi	Sponsorların Belirtilmesi	Sponsor Sayısı	Dergi Tutundurma	Üyelik Sistemi	Banka Kartları Tutundurma
Ankaraspor	-	-	-	-	+	6	-	+	-
Antalyaspor	+	+	+	+	+	29	+	+	-
Beşiktaş	+	+	+	+	+	19	+	+	-
Bursaspor	+	+	+	+	+	13	+	+	-
B.Belediyespor	-	-	-	-	+	33	-	+	-
Denizlispor	WEB SİTESİ AKTİF DEĞİL								
Eskişehirspor	-	+	-	+	+	12	-	+	-
Fenerbahçe	+	+	+	+	+	13	+	+	+
Galatasaray	+	+	-	+	+	15	+	+	+
Gaziantepspor	-	-	+	+	+	6	+	-	-
Gençlerbirliği	-	-	+	+	+	8	+	-	-
Hacettepespor	-	-	+	+	+	4	-	-	-
Kayserispor	+	+	+	+	+	3	+	-	-
Kocaelispor	-	-	-	+	+	6	-	-	-
Konyaspor	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MKE Ankaragücü	-	-	-	-	+	2	-	-	-
Sivasspor	-	-	-	-	+	6	-	-	+
Trabzonspor	+	+	-	-	+	18	+	+	-

KAYNAKÇA

1. ALKİBAY, Sanem; "Profesyonel Futbol Kulüplerinin Taraftar İlişkileri Yoluyla Marka Değeri Yaratmaları Üzerine Bir Araştırma", **Hacettepe Üniversitesi, İİBF Dergisi**, Cilt 23, sayı 1, 2005, s. 83-108.
2. ARGAN, Metin, KATIRCI, Hakan; **Spor Pazarlaması**, Ankara, Nobel Yayın, 2002
3. BEECH John, CHADWICK Simon, TAPP, Alan; "Surfing in the Premier League: Key Issues for Football Club Marketers Using the Internet", **Managing Leisure**, no:5, 2000, s.51-64
4. BEECH John, CHADWICK Simon, TAPP, Alan; "Emerging Trends in the Use of the Internet - Lessons from the Football Sector", **Qualitative Market Research: An International Journal**, Vol.3, Feb. 2000, No.1, p.p.38-46

5. BEECH John, CHADWICK Simon, TAPP, Alan; "Scoring with the Net – the Cybermarketing of English Football Clubs", **Elektronik Markets**, Vol:10 No:3, 2000, p.p.176-184
6. COUPEY, Eloise; **Marketing and the Internet**, USA, Prentice Hall Inc, 2001
7. HANSON Ward; **Principles of Internet Marketing**, USA, West Publishing, 2000
8. HAŞILOĞLU Selçuk Burak; **Elektronik Posta ile Pazarlama**, İstanbul, Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., 2007
9. KARADUMAN, İlkyay; "İnternette Pazarlama (E-Pazarlama)", Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir, 2001
10. KIRCOVA, İbrahim; **İnternette Pazarlama** Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş., İstanbul, 2005

11. SEO J. Won, Gren B. Cristine, Ko J. Yong, Lee Seunghwan, Schenewark Jarrod, **The Effect of Web Cohesion, Web Commitment, and Attitude toward the Website on Intentions to Use NFL Teams' Websites**, Sport Management Review, Vol. 10, p 231-252, 2007
12. SHANK D. Mathew, **"Sport Marketing: A Strategic Perspective"**, Journal of Sport Management, Vol. 17, p 449-458, 2003
13. SÖZERİ Barış, KOÇAK, Settar; **"Re-Testing The Turkish Super League Soccer Clubs' Internet Usage As A Marketing Tool"**, Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildirisi, Muğla, 2006
14. www.ankaraspor.org, 20.10.2008
15. www.antalyaspor.com.tr, 20.10.2008
16. www.bjk.com.tr, 20.10.2008
17. www.bursaspor.org.tr, 20.10.2008
18. www.ibbspor.com, 20.10.2008
19. www.denizlispor.org.tr, 20.10.2008
20. www.eskisehirspor.org, 20.10.2008
21. www.fenerbahce.org, 20.10.2008
22. www.galatasaray.org, 20.10.2008
23. www.gaziantepspor.org.tr, 20.10.2008
24. www.genclerbirligi.org.tr, 20.10.2008
25. www.hacettepespor.org.tr, 20.10.2008
26. www.kayserispor.org, 20.10.2008
27. www.kocaelispor.org.tr, 20.10.2008
28. www.konyaspor.com.tr, 20.10.2008
29. www.ankaragucu.org.tr, 20.10.2008
30. www.sivasspor.org.tr, 20.10.2008
31. www.trabzonspor.org.tr, 20.10.2008

SPORCULARDA FARKLI DOZLARDA KAFEİN KULLANIMININ METABOLİZMA ÜZERİNE ETKİLERİ

Osman ERDOĞAN¹ Süleyman Erim ERHAN² İlhan ŞEN² Hüseyin EROĞLU²

¹Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, ERZURUM

²Atatürk Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, ERZURUM

ÖZET

Bu çalışmada amacı farklı dozlarda kafein kullanımının sporcuların metabolizması üzerine etkileri araştırılmıştır. Bu amaçla çalışma kapsamına 32 farklı branştan sporcu alınmıştır. Sporculara vermiş olduğumuz kafein miktarları iki şekilde olmuştur; 16 sporcuya düşük doz (4 mg/kg) ve diğer 16 sporcuya ise orta doz (6 mg/kg) kafein verilmiştir. Ayrıca bu sporcuların günlük beslenme alışkanlıkları vücutlarındaki kafein oranını arttıracığı ve farklılıklar oluşacağı gerçeğine karşın son üç günlük beslenme diyetleri tarafımızdan açıklanmış ve oluşabilecek bu tip farklılıklar asgari seviyeye indirgenmeye çalışılmıştır. İlk testten önce sporcuların kan O₂ saturasyonları ve nabızları ölçülmüş ve kan alınarak laktat, glukoz ve hemoglobin değerlerine bakılmıştır. Son egzersizden 1 saat önce kafein verilmiş ve yapılan tüm testler tekrarlanarak bulgular birbirleri ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar, ortalama ve standart sapma olarak ifade edilmiştir. Farklı oranlarda kafeinin etkilerini saptamak için düşük ve orta doz kafein verilen sporcuların değerleri, nonparametrik bir test olan “Mann-Whitney U Testi” kullanılarak istatistiksel karşılaştırmaları yapılmıştır. Sonuçta 6 mg/kg kafeinin nabızı, hemoglobin ve laktat değerlerini 4 mg/kg kafeine göre daha fazla artırdığı fakat oksijen saturasyonu ve glukoz değerini düşürdüğü görülmüş fakat tüm parametrelerde bulunan farklar istatistiksel bakımdan anlamsız bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Kafein, laktat, glukoz, sporcular

THE EFFECT OF DIFFERENT USAGE OF CAFFEINE ON THE METABOLISM OF SPORTSMEN

ABSTRACT

The aim of this study was to examine the effects of sportsmen's consumption of different doses of caffeine on the metabolism. Sportsmen of 32 different branches were included in the study scope to this end. Two different concentration of caffeine were given to the sportsmen: sixteen sportsmen were given caffeine of low concentration (4 mg/kg) and another sixteen sportsmen were given caffeine of middle dose (6 mg/kg). In addition, because the sportsmen's daily eating habits could increase the caffeine amount in their bodies and lead to differences, diets for the last three days were determined by the researchers and, in this way, differences to appear were reduced to minimum. Before the first test, sportsmen's blood saturation, pulses were taken and their lactate, glucose and haemoglobin levels in their blood were examined. They were given caffeine one hour before the last exercise and findings were compared to another repeating all the tests done before. The results were given as average and standard deviation. The sportsmen's values, received low and middle doses of caffeine, were statistically compared using Mann-Whitney U Test, a nonparametric test. It was concluded that the pulse produced by caffeine of 6 mg/kg increased the haemoglobin and lactate values more than did the caffeine of 4 mg/kg but decreased oxygen saturation and glucose value.

Key Words: Caffeine, lactate, glucose, sportsmen.

GİRİŞ

Kafein günümüzde sıkça kullanılan ve hızlı bir şekilde kullanım alanları artan bir madde olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilim dilinde ismi trimetilksantin olan bu madde, hızlı ve yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Kafein tüketiminin en yaygın formu kahvedir. Bir fincan kahve yaklaşık 100 mg kafein içerir. Kafeinin diğer tüketim formu yumuşak içeceklerdir. Yumuşak içeceklerin tipi çeşitli seviyelere bağlıdır¹.

12 oz kokakola yaklaşık 45.6 mg kafein, 12 oz buzlu çay yaklaşık olarak 70 mg kafein içerir². Amerikalılar günde ortalama 200 mg kafein tüketirler, ayrıca yetişkinler ortalama 2.4 mg/kg.gün tüketirler oysaki çocuklar ortalama 1.1 mg/kg.gün tüketirler³. Kafein insanlar arasında kullanımı yaygındır. Kafein pek çok formda yaygın olarak alınan bir maddedir vücutta çeşitli farklılıkta fizyolojik etkiler oluşturur. Yararlıdır fakat uzun süreli kullanımlarda kan basıncında bazı yan etkiler üretir. Çalışmaların çoğunda kafein potansiyel olarak ergojenik etkiler üretir. Bu çalışmalar submaksimalda, dayanıklılık egzersizindeki azalmada ve artan yorgunlukta iyi yararları olduğunu gözlenmiştir¹.

Bu kullanımın birden fazla nedeni vardır. Bunların en yaygını ve bilinenleri, kafeinin uyarıcı etkisinden kaynaklanan, uyanık kalma, fiziki durgunluğu azaltarak performansı artırma, dikkat artırma vb. gibi, önemli faktörlerdir. Son yıllarda kafein üzerine yapılan çalışmalarda, bu maddenin santral sinir sistemi yanısıra, kalp ve dolaşım sistemi, solunum sistemi ve endokrin sistem üzerine birçok etkileri araştırılmıştır. Kafeinin özellikle sinir sistemi üzerine olan uyarıcı etkisi ile sporcuların daha uyanık ve zinde kaldıkları; kardiovasküler sistem üzerine olan etkiler ile de kalp atışlarını hızlandırdığı ve kan damarlarını genişlettiği (vazodilatasyon) bilinmektedir. Bu şekilde hücrelere daha hızlı kan akımının sağlanacağı ve daha hızlı enerji üretileceği öngörülmüştür. Bu nedenle kafein, bir süre Dünya Doping Federasyonu (WADA) tarafından, yasaklı maddeler listesinin uyarıcılar bölümünde yer almış, fakat günümüzde doping listesinden çıkarılmıştır. Kafein ergojenik etkileri popüler atletler arasında görülür. Yapılan bir çalışmada atletlerin % 68'inin kafeini düzenli olarak kullandığı görülmüştür. Ancak kullananların % 82'si günde üç kezden daha az kullanır⁴. Çünkü

kafein bir uyarıcı olarak sınıflandırılmıştır, NCAA ve IOC kafeinin kullanımına bazı sınırlamalar getirmiştir. Kafein kullanımına belirli miktarlarda NCAA tarafından izin verilir. Maksimum olarak idrarda 15 pg/mL seviyesine kadar izin verilmiştir. Bu da yaklaşık olarak 8 fincan kahveye veya 800 mg'a tekabül eder. İlginç olarak kafeinin 800 mg'dan daha azı ergojenik potansiyel üretebilir, pek çok çalışmada kafeinin ergojenik potansiyelinin 400 ile 600 mg arasındaki dosajı olduğunu göstermiştir^{5,6}. Uluslararası rekabette kafein kullanımı önceden IOC tarafından yasaklanmıştır. Bu durum kafein IOC tarafından yasaklanmış ilaçlar listesinden çıkarıldığında 1 Ocak 2004 de değişmiştir. NCAA kafeinin sınırlı miktarına izin vermiştir^{7,8}. IOC tarafından seviye 12 pg/mL olarak kullanılmıştır. En çok kullanılan test örneği idrardır. Kandaki kafein seviyesi 100 mg iken idrardaki düzeyi yaklaşık olarak 1.5 mg/mL konsantrasyonda olur². IOC tarafından kısa zamanda 800 mg doz yasal doz olarak tanımlanmıştır. Pek çok çalışma potansiyel faydalı dozun 400 ile 600 mg arasında olduğunu göstermiştir buda 4 veya 6 fincan kahveye denk gelmektedir¹.

Bu doğrultuda araştırmanın amacı egzersiz öncesinde verilecek farklı konsantrasyonlarda kafeinin, sporcuların fizik performansları üzerine ve genel metabolizmaları üzerine nasıl etki edeceğidir.

YÖNTEM

Bu araştırma, 8 tanesi Erzurum DSİ Spor Kulübü Basketbol takımından, 8 tanesi Erzurum Tıp Fakültesi Basketbol takımından, 8 tanesi Erzurum Büyükşehir Belediyesi Güreş takımından, 8 tanesi de Erzurum Gençlik Spor Kulübü Atletizm (orta mesafe koşucuları) takımından olmak üzere yaş aralığı 18-25 yaş arasında olan 32 sporcudan oluşmaktadır.

Araştırmamız öncelikle sporculara araştırmanın amacının ve nasıl uygulanacağını anlatılması ile başlamıştır. Kafeinin etkilerin saptanması için yapacağımız işlemlerde Erzurum Atatürk Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı ve Biyokimya Anabilim Dalı ile birlikte çalışılmıştır. Ayrıca ilgili bölümlerin anabilim dalı başkanlıklarından gerekli izinler alınmıştır.

Kafeinin egzersizde yapmış olduğu etkileri araştırırken, egzersiz olarak "20 m. Mekik Testi" kullanılmıştır. Egzersizin tam süresi

15 dakika olmasına karşın, araştırmada yer alan sporcular bu egzersizi tamamlayamamışlardır. Her sporcu için süre farklıdır ve sporcular her iki egzersizde de aynı süre ile koşmuşlardır. Araştırmamızda süreden ziyade, koşulan mekik sayısı temel alınmıştır. Buna göre sporcularımızın yapmış oldukları mekik sayıları en az 52, en fazla 147'dir. Mesafe olarak, en az $52 \times 20 = 1040$ m. En fazla $147 \times 20 = 2940$ m. koşulmuştur.

Sporculara vermiş olduğumuz kafein miktarları iki şekilde olmuştur; 16 sporcuya düşük doz (4 mg/kg) ve diğer 16 sporcuya ise orta doz (6 mg/kg) kafein verilmiştir. Ayrıca bu sporcuların günlük beslenme alışkanlıkları vücutlarındaki kafein oranını arttıracak ve farklılıklar oluşacağı gerçeğine karşın son üç günlük beslenme diyetleri tarafımızdan açıklanmış ve oluşabilecek bu tip farklılıklar asgari seviyeye indirgenmeye çalışılmıştır.

Yapmış olduğumuz ölçümler aşağıda sıralanmıştır.

Birinci ve ikinci egzersizler öncesi ve sonrası yapılan ölçümler; nabız, kan O₂ saturasyonu, laktat,

glukoz, hemoglobin değerleri şeklinde olmuştur. Kan oksijen saturasyonu için Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalından temin edilen Pulse Oksimetre isimli cihaz kullanılmıştır. Laktat, glukoz ve hemoglobin değerlerinin ölçümü sporcuların venöz damarlarından alınan kan örnekleri Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Biyokimya Anabilim Dalında çalışılmış ve sonuçları kaydedilmiştir.

İlk testten önce dinlenik durumda sporcuların kan O₂ saturasyonları ve nabızları ölçülmüş ve kan alınarak laktat, glukoz ve hemoglobin değerlerine bakılmıştır. Son egzersizden 1 saat önce kafein verilmiş ve yapılan tüm testler tekrarlanarak bulgular birbirleri ile karşılaştırılmıştır.

Elde edilen sonuçlar, ortalama ve standart sapma olarak ifade edilmiştir. Farklı oranlarda kafeinin etkileri saptamak için düşük ve orta doz kafein verilen sporcuların değerleri, nonparametrik bir test olan "Mann-Whitney U Testi" kullanılarak istatistiksel karşılaştırmaları yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Farklı oranlarda kafein kullanımının nabız, kan O₂ saturasyonu, laktat, glukoz ve hemoglobin üzerine etkileri

Parametreler	Gruplar	n	Kafein 4 mg/kg (düşük doz)		Kafein 6 mg/kg (orta doz)		z
			X ± S				
			Ortalama	Standart Sapma	Ortalama	Standart Sapma	
Nabız (atım/dk)	Gurup1 (4mg/Kg)	16	86,94	±	24,58	-0,36	
	Gurup2 (6mg/Kg)	16	88,69	±	26,28		
Kan O ₂ Stürasyonu (%)	Gurup1 (4mg/Kg)	16	3,75	±	2,26	-0,67	
	Gurup2 (6mg/Kg)	16	3,12	±	4,22		
Laktat (mmol)	Gurup1 (4mg/Kg)	16	8,37	±	3,44	-1,77	
	Gurup2 (6mg/Kg)	16	10,72	±	1,82		
Glukoz (mg/dl)	Gurup1 (4mg/Kg)	16	42,37	±	24,44	-0,70	
	Gurup2 (6mg/Kg)	16	37,87	±	11,55		
Hemoglobin (g/dl)	Gurup1 (4mg/Kg)	16	0,68	±	0,50	-0,77	
	Gurup2 (6mg/Kg)	16	0,78	±	1,27		

Tablo 1 de 20 m. tekrarlamalı mekik testi öncesi ve sonrasında alınan nabız sayılarının iki gruba karşılaştırılması yapılmıştır. Birinci gruba 4 mg/kg, ikinci gruba 6 mg/kg kafein verilmiştir. Kafeinin nabız üzerine etkileri düşünüldüğünde ikinci grubun kalp atım sayısı daha yüksek çıkmıştır. Fakat bu sonuçlar istatistiksel olarak bir anlam ifade etmemektedir.

Egzersizden önce 6 mg/kg (orta doz) kafein verilen gruba egzersiz öncesi ve sonrası alınan kan O₂ değerleri farkları ile 4 mg/kg (düşük doz) vermiş olduğumuz grup karşılaştırması yapıldı. Orta dozda kafein verilen grubun kan oksijen

saturasyonunda bir düşüş görülmüş fakat istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Yapılan sonuç değerlendirmesinde plazma laktat seviyesinde dozajın artması ile beraber bir artış gözlenmiştir. Kafeinin lipid oksidasyonuna etkisi göz önüne alındığında 32 sporcu üzerinde yapılan genel değerlendirmede laktat miktarında bir düşüş gözlenmiştir. Fakat verilen kafein miktarının düşük dozdan orta doza çıkışı ile plazma laktat seviyesi biraz daha yükselmiştir. Farklı dozda kafein kullanımının glukoz üzerine yapmış olduğu etki orta doz verilen grubun kan glukoz seviyesinin, düşük doz

verilen gruptan daha düşük çıktığı şeklindedir.

Farklı dozda kafein kullanımının hemoglobin üzerine yapmış olduğu etki orta doz verilen grubun hemoglobin seviyesi, düşük doz verilen gruptan daha yüksek çıktığı şeklindedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Sporcuların 16'sına düşük doz (4 mg/kg), diğer 16'sına ise orta doz (6 mg/kg) kafein verilmiş ve bu gruplar arasında nabız, kan O₂ saturasyonu, laktat, glukoz ve hemoglobin parametreleri arasındaki ilişkilerle, kafeinin düşük ve orta dozunun etkileri incelenmiştir.

Egzersiz olarak seçtiğimiz 20 m. Mekik Testi (Shuttle Run Test) öncesi ve sonrasında alınan nabız sayılarının iki gruba karşılaştırılması yapılmıştır. Birinci gruba 4 mg/kg, ikinci gruba 6 mg/kg kafein verilmiştir. Kafeinin, kardiyovasküler sistem üzerine etkileri düşünüldüğünde, ikinci grubun kalp atım sayısı daha yüksek çıkmıştır. Fakat bu fark istatistiksel bakımdan anlamsızdır. Kafeinin, kalp atım sayısını arttırdığı bilinmektedir. Orta doz verilen grubun kalp atım sayı ortalamaları daha yüksek çıkmasına karşın, sonuçlar istatistiksel olarak bir anlam ifade etmemektedir. Kafein, kalp atım sayısı ve hızını artırır^{1,9}.

Kalp debisini, yaptığı işi ve O₂ tüketimini fazlalaştırır¹⁰. Bu etkiler, kafeinin vücutta dönüşümü ile oluşan theobromine'nin kan damarlarını genişletme özelliğinden de kaynaklanmaktadır⁷. Bu sayede theobromine, kalp atım sayısını ve hızını artırır. Ayrıca kafein alımından sonra, böbrek üstü bezinden katekolamin salınımı artar, plazmada renin etkinliği yükselir^{11,12,13}. Sonuçta, kafein alımından sonra, önce kan basıncı yükselmekte, nabız artmakta, 2 saatlik süre geçtikten sonra her ikisi de normal düzeye inmektedir¹.

Kan O₂ saturasyonu orta doz kafein verilen grupta düşük doz kafein verilen gruptan daha düşük bulunmuş fakat bu fark istatistiki açıdan anlamlı bulunmamıştır. O₂ kullanımındaki bu artış kafeinin lipolizi hızlandırmasından kaynaklanabilir. Bilindiği gibi serbest yağ asitlerinin enerji kaynağı olarak kullanılabilmesi, mitokondriye gelen ve harcanan O₂ miktarı ile doğrudan ilişkilidir. Lipitler ancak yeterli O₂ varlığında yakılabilir. Oksijen saturasyonundaki bu düşüşün sebebi, kafeinin vücutta alımından sonra oluşan theobromine maddesinin kan damarlarındaki genişleme etkisinden kaynaklanabilir³. Bu etki sonrasında kaslara giden kan ve oksijen miktarı

artmaktadır. Oksijenin hücelere daha hızlı ve fazla bırakılması, plazma oksijen saturasyonunu düşürebilir. Bu sonuç, kafein dozunun arttırılması ile düşüşün devam ettiği şeklinde yorumlanabilir. Kafeinin lipit oksidasyonuna etkisi göz önüne alındığında ki bu etkiyle, laktatın önemli bir ilişkisi vardır. Lipit oksidasyonunda enerji, yağların yakımı sonucu oluşmaktadır. Bu da vücudun, enerjiyi aerobik sistemden sağlaması anlamına gelmektedir. Laktik asit, glukozun anaerobik ortamda parçalanmasından oluşan, oksijenin varlığında (aerobik sistem) ise oluşumu minimum seviyede olan bir yan üründür. Verilen kafein miktarının düşük dozdan orta doza çıkışı ile plazma laktat seviyesi biraz daha yükselmiştir. Bu sonuç, genel kafein-laktat ilişkisine zıttır. Bu olayı feed-back inhibisyonu ile açıklanabilir. Feed-back inhibisyonuna göre; bir maddenin vücuttaki artışı bazen kendisinin neden olduğu bazı oluşumlar üzerinde, maddenin inhibe edilerek ters etki göstermesidir. Daha farklı bir ifade ile madde dolaylı olarak kendisinin oluşumunu engellemektedir. Laktat miktarı genel değerlendirmede düşmüş; fakat kafein miktarının artışı, laktatın düşüş sürecini inhibe ederek tersine çevirmiş

olabilir. Verilen kafein miktarındaki yakınlık bu olayı göstermiş fakat anlamlı hale getirememiştir. Aralarındaki fark istatistiksel olarak herhangi bir anlam ifade etmemektedir. Ayrıca yapılan mekik testinin süresi de (10-12 dk.) düşünülürse vücut enerji sistemlerinin işleyişi de bu laktat seviyesi sonuçlarında etkili olmuştur. 10-12 dakikalık egzersizler orta süreli egzersizler sınıfına girmektedir. Bu tip egzersizlerde vücut enerjinin bir kısmını aerobik bir kısmını da anaerobik yolla sağlamaktadır. Laktat oluşumlarındaki ani değişiklikler de bu sebebe bağlı olabilir. Farklı dozda kafein kullanımının glukoz üzerine yapmış olduğu etki istatistiksel bakımdan anlamsız olsa da, orta doz verilen grubun kan glukoz seviyesinin düşük doz verilen gruptan daha düşük çıktığı şeklindedir. Sonuç, farklı oranlarda kafein kullanımının laktat üzerine yapmış olduğu etki ile hemen hemen aynıdır. Bu sonucun yorumu da laktat seviyesi değişimindeki yorumlar ile aynı olacaktır. Bu durum kafeinin feed-back inhibisyonu ile açıklanabilir. Feed-back inhibisyonuna göre kafein fazlalığı yükselttiği glukoz miktarını inhibe etmiş ve ters bir etki göstererek düşüşüne neden olmuş olabilir. Vücudun, şiddeti gittikçe

artan bu tür egzersizlerde, oksijen ihtiyacının da fazlalaştığı düşünülecek olursa, enerjiyi laktik asit sisteminden (anaerobik glukoz) sağlaması bir diğer sebep olabilir. Bu etki hem laktat hem de glukoz sonuçlarını daha doğru açıklamamıza yardımcı olmuştur. Glukozda görülen bu ters etki, laktatta görülen etkiye çok benzemektedir. Kafeinin dozu arttığında laktat miktarı artmış buna karşılık glukoz miktarı düşmüştür. Daha önce laktik asidin vücutta oluşumunu anlatırken laktatın glukozun oksijensiz ortamda parçalanmasından oluştuğunu açıklamıştık. Sonuçlar, istatistiksel bir anlam taşımamasına karşın, genel değerlendirmede yükselmiş olan glukoz seviyesi, düşük doz kafein verdiğimiz grupta daha yüksek çıkmıştır. Kafein miktarının artırılması hemoglobin seviyesinin yükselmesine sebep olmuştur. Hemoglobin

seviyesindeki artış vücudun adaptasyon özelliği ile ilgilidir. Kafein, adrenalın salgısını harekete geçirme özelliği ile solunumun rahat yapılmasına neden olsa bile, oksijene olan ihtiyacı arttırmaktadır. Kan akımını hızlandırmakta ve hücrelere daha fazla oksijen taşınmasını sağlamaktadır. Bu durum karşısında plazma hemoglobin konsantrasyonu artmaktadır. Artan hemoglobin konsantrasyonu ile enerji ihtiyacını karşılamak ve laktat oluşumunu engellemek için hücrelere taşınan oksijen miktarı artırılmış olacaktır. Bilindiği gibi plazma laktik asit seviyesinin yükselmiş olması, oksijene olan ihtiyacı arttırmaktadır. Oksijen varlığında laktik asit pirüvik aside dönüşerek kreps siklusuna girecek, CO₂ ve H₂O'ye kadar indirgenecektir¹¹.

KAYNAKLAR

1. Brian D. Keisler, MD, Thomas D. Armsey II, MD. Caffeine As an Ergogenic Aid, Current Sports Medicine Reports 2006, 5:215-219
2. Rouzier P, White T, Gilfilan T, Johnson J. Amherst, MA, Caffeine and athletic performance. In The Sports Medicine Patient Advisor, edn 1. Sports Med Press; 1999:283-284.
3. Chou T, Caffeine, coffee, and the medical consequences. West Med 1992, 157:544-553.
4. Mellion MB, Walsh WM, Madden C, et al.: Team Physician's Handbook, edn 3. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2002:186-187.
5. Leski MI, Terrell TR: Nutrition and ergogenic aids. In Textbook of Family Practice, edn 6. Edited by Rakef RE. Philadelphia: WB Saunders; 2002:856.
6. Eilender LE, Linder MM, Sports pharmacology and ergogenic aids. Prim Care 2005, 32:277-292.
7. Applegate EA, Grivetti LE, Symposium: Nutrition and physical performance: A century of

- progress and tribute to the modern olympic movement. Nutr 1997, 127:896S-873S.
8. Ahrendt DM, Ergogenic aids: counseling the athlete. Am Fam Physician 2001, 63:913-922.
9. Namdar M, Koepfli P, Grathwohl R. et al. Caffeine decreases exercise-induced myocardial flow reserve. JACC. 2006; 47(2):405-410.
10. Kaynar H, Akgun M, Saglam L, Meral M, Gorguner M, Mirici. The prevalence of exercise-induced bronchoconstriction among symptomatic sportmen Asian. Pacific J Allergy Immunol 2004;22:191-196
11. Kayaalp SO. Tıbbi Farmakoloji. Cilt 2, Dördüncü Baskı. Ankara, 1988:1987-91
12. Robertson D, Frolich JC, Carr RK, et al. Effects of caffeine on plasma renin activity, catecholamines and blood pressure. N Engl J Med 1978;298:181-186
13. Periti M, Salvaggio A, Quaglia G, DiMarzio L. Coffee consumption and blood pressure: an Italian study. Clin Sci 1987; 72:443-447.

FERDİ VE TAKIM SPORLARINDA ERKEK VE KIZ SPORCULARIN FARKLI ZEKÂ TIPLERİNDEKİ SEVİYELERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI *

Murat TEKİN¹

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; ferdi ve takım sporlarında erkek ve kız sporcuların sınıf ve spor türü değişkenine göre farklı zekâ tiplerindeki seviyelerinin incelenmesidir. Araştırma grubunu; Afyon, Karaman, Kastamonu, Çorum, İstanbul, Batman, Kocaeli, Malatya, Antalya, Konya ve Van il merkezlerindeki orta öğretim kurumlarında aktif olarak spor yapan; 292'si erkek, 208'i kız (\bar{x} yaş=15,9760 \pm 0,8950) toplam 500, 9.10. ve 11. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacına ulaşmak için; Saban (2001)¹ tarafından geliştirilen “Çoklu Zekâ Alanları Envanteri” kullanılmıştır. Verilerin çözüm ve yorumlanmasında; *t* testi, One Way Anova (tek yönlü varyans analizi) testi kullanılmış ve gruplar arasındaki farkı belirleyebilmek için tukey testi kullanılarak anlamlılık $P < 0.05$ alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında SPSS (Statistical package for social sciences) paket programı kullanılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda; erkek öğrenciler kız öğrencilere göre mantıksal-matematiksel zekâ alanı ve bedensel kinestetik zekâ alanları yüksek çıkmıştır. Ayrıca; ferdi sporlarla uğraşan sporcuların takım sporu ile uğraşan sporculara göre sosyal ve içsel zekâ alanları yüksek çıkmıştır. Sınıf değişkenine göre ise; Spor yapan 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre sözel dilsel zekâ, mantıksal-matematiksel zekâ, içsel zekâ, müziksel ritmik zekâ ve görsel uzamsal zekâ alanı yüksek çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ferdi Spor, Takım Spor, Cinsiyet, Sınıf, Çoklu Zekâ,

COMPARISON OF WOMEN – MEN SPORTY IN TERMS OF DIFFERENT INTELLIGENCE LEVEL IN INDIVIDUAL AND TEAM SPORTS' BRANCHES

ABSTRACT

The study aims that analyse of women and men sporty's level in different intelligence types for the purpose of class and sport's description variant in individual and team sports . The study group includes totaly 500 students who study in the 9th, 10th and 11th grade; 292 male, 208 female (\bar{x} age =15,9760 \pm 0,8950) who active in sports in secondary schools and live in the center of Afyon, Karaman, Kastamonu, Çorum, İstanbul, Batman, Kocaeli, Malatya, Antalya, Konya and Van cities. In order to the purpose of the study; “Multiple Intelligence Areas Inventory that was developed by Saban (2001)¹ was used. In determining and comment the data, , *t* test, One Way Anova test was used And the meaningfulness is set at $P < 0.05$ by using the tukey test in order to determine the difference between groups. SPSS (Statistical Package for Social Sciences) packet programme was used for analyzing the data and finding the calculated worth. As a result of this study; male students have higher logical – mathematical intelligence and bodily-kinesthetic intelligence than female students. Furthermore; sportmen who are interested in individual sports have higher social and intrapersonal intelligence as to team sportmen. According to class variant; verbal-linguistic intelligence, logical – mathematical intelligence, intrapersonal intelligence musical and naturalist intelligence, spatial intelligence of 9th grade students who have active in sports are higher than 11th grade students.

Key Words : Individual sports, Team sports, Gender, Class, Multiple Intelligence.

* Bu çalışma; Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği anabilim dalında kabul edilen “Orta Öğretimde Öğrenim Gören Öğrencilerden Spor Yapan ve Yapmayanlar Arasındaki Yaratıcılık ve Çoklu Zekâ Alanlarının Araştırılması” isimli doktora tezinin bir bölümüdür.

GİRİŞ

Bireyden bireye farklılık gösteren gelişim özelliklerinin temelinde zekâ faktörü yatmaktadır. Woolfolk'a göre zekâ; bireyin kalıtım ya da öğrenme ürünü zihinsel işlevleri, bilgiyi edinme, hatırlama, geri getirme ve problem çözme ya da dünyaya uyum sağlamada kullanma yetenekleri olarak tanımlanmaktadır ².

Torndike ise zekâyı; "Soyut Zekâ", "Sosyal Zekâ" ve "Mekanik Zekâ" olmak üzere üç tür içinde sınıflandırmıştır. Buna göre, soyut zekâ, sayı ve sözcükleri, sosyal zekâ insanları anlama ve onlarla iyi ilişkiler kurabilme yeteneği, mekanik zekâ ise çeşitli araç, gereç ve makineleri anlama ve kullanma yeteneği olarak tanımlanmıştır ³. Gardner'a göre (1983)⁴; "zekâ, bir kişinin bir veya birden fazla kültürde değer bulan bir ürün ortaya koyabilme veya günlük ya da mesleki hayatında karşılaştığı bir problemi etkin ve verimli bir şekilde çözebilme yeteneğidir." Çoklu zekânın anahtar kavramı "çoğul kelimesidir". Çünkü zekâ çok yönlüdür.

Çoklu zekâ kuramının merkezini "zeki olmanın bir ya da iki yolu yoktur" teorisi oluşturmaktadır. Zeki olmanın birden fazla yolu vardır. Farklı öğrencilerin farklı zekâ

alanlarında baskın olduklarını fark ederek, bu öğrencilere farklı şekillerde ulaşmayı denemek tüm öğrencileri başarıya ulaştırabilir ⁵. Çoklu zekâ teorisi; sözel-dilsel zekâ, mantıksal-matematiksel zekâ, görsel (şekil)-uzamsal (uzaysal; alansal) zekâ, müziksel-ritmik zekâ, bedensel-kinestetik zekâ, kişilerarası-sosyal zekâ, kişiye dönük (içsel; özedönük) zekâ ve doğa zekâsı olmak üzere birbirinden bağımsız fakat birbiri ile çalışan, 8 zekâ türü tanımlanmaktadır. Öğrencilerin bu sekiz zekâ türünü kullanmalarına olanak sağlamak için öğrenci ile öğrenci, öğrenci ile öğretmen ve öğrenciler ile çevre arasında anlamlı etkileşim sağlanan öğrenme çevreleri oluşturulmalıdır ⁶.

Gardner'ın (1999)⁷ ileri sürdüğü sekiz türdeki zekâ alanları şunlardır: (1) Sözel-Dilsel Zekâ, (2) Mantıksal-Matematiksel Zekâ, (3) Görsel (Şekil)-Uzamsal (Uzaysal; Alansal) Zekâ, (4) Müziksel-Ritmik Zekâ, (5) Bedensel-Kinestetik Zekâ, (6) Kişilerarası-Sosyal Zekâ, (7) Kişiye dönük (İçsel; Özedönük) Zekâ, (8) Doğa Zekâsı.

Zekâ; insan vücudundaki en büyük güçtür. Ancak çoğunlukla

verimsizce kullanılır. Fiziksel antrenmanla ve beslenmede gelinebilecek son noktaya gelinmiş olunabilir, ama zihinsel antrenmanın yani zekâ faktörünün üzerinde yapılacak çok çalışma olmalıdır. Yeni trendin sıkı takipçisi sporcularda rakiplerini psikolojik olarak çökertmek için çeşitli taktikler geliştirmektedir. Örneğin; bisikletçilerin geliştirdiği bir taktik rakibin moralini çökertmekte oldukça işe yaramaktadır.

Bisikletçi rakibin biraz önüne geçerek omzunun üzerinden rahat bir edayla konuşmaya başlıyor, arkada kalan bisikletçi rakibiyle aynı hızda gitmesine rağmen biraz geride kaldığından önündekinin daha hızlı gittiğinin kanısına kapılıyor ve rahatlığı karşısında morali bozuluyor. Bu vermiş olduğum örnek sadece sporda zekâ faktörüyle bağlantılıdır ve sporda zekânın kullanılabilmesi için sporla eğitim arasında sıkı bir ilişki olması gerekiyor. Toplumda spor ve zekâ, spor eğitiminin tam öğretilmesi için ilköğretimde beden eğitimi derslerinde dikkatle üzerinde durulmalıdır. Spor kulüplerinde fiziksel antrenmanın yanında spor-eğitim ilişkisi yani mental motivasyon öğretilmelidir⁸.

Öğrenciler bireysel öğrenme farklılıkları ile sınıf ortamına

gelmektedirler. Bu farklılığın önemsenmesi gerektiğini vurgulayan kuramlardan biri de “Çoklu zekâ kuramı’dır”. Çoklu zekâ kuramının amacı; eğitimde bireylerin neler yapabildiğinden çok, neler yapılabileceğinin düşünülmesidir. Çoklu zekâ kuramında öğrenciler, kendi öğrenmelerine etkin biçimde katılmaktadırlar. Öğrenciler kendi zekâ özelliklerinin farkına varabilirler ve problem çözme, düşünme gibi becerilerini ve kendilerine olan güven duygularını geliştirirler. Böylece öğrencilerin kendi eğilim ve istekleri ön plana çıkar⁹.

Yurt içinde ve yurt dışında yapılan bazı çalışmalar incelendiğinde şu sonuçlar bulunmuştur;

İlhan ve Arkadaşları (2005)¹⁰, “Çoklu Zekâ Uygulamaları Doğrultusunda İşlenen Cimnastik ve Voleybol Ünitelerinin Öğrencilerin Bilişsel ve Devinişsel Yönden Gelişimlerine Olan Etkisi” adlı çalışmasında, istatistiksel sonuçlar kontrol ve deney gruplarının her ikisinin de, bilişsel ve devinişsel alanda kendi içinde anlamlı düzeyde gelişim gösterdiğini, kontrol ve deney gruplarının, bilişsel ve devinişsel alan erişim düzeyleri karşılaştırıldığında ise sadece cimnastik ünitesinin geriye takla becerisinde istatistiksel açıdan

anlamli bir fark elde edildiğini, fakat bilişsel alan ve diğ er becerilerde istatistiksel açıdan anlamli bir fark olmadığını göstermiştir.

Bayrak ve Arkadaşları (2005)¹¹, beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin çoklu zekâ kuramına göre zekâ çeşitlerinin ve eğilimlerinin belirlenerek, bu okullara girişte uygulanan yetenek giriş sınavı içerikleri üzerinde yeniden düşünülmesini, düzenlenmesini ve geliştirilmesini amaçlayan bir çalışma yapmışlardır. Araştırma bulguları; öğrencilerin öne çıkardıkları birinci sıradaki zekâ alanının bedensel-kinestetik zekâ, ikinci sıradaki zekâ alanının sosyal-kişilerarası zekâ ve üçüncü sıradaki zekâ alanının ise içsel-özedönük zekâ olduğunu göstermektedir. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinde bedensel-kinestetik zekânın birinci sırada olması, uygulanan yetenek giriş sınavları içeriği ve ölçütleri ile doğru bir ilişki olduğunu göstermektedir.

Çelen (2006)¹² tarafından yapılan bu çalışmanın amacı, geleneksel yöntem ve çoklu zekâ uygulamaları doğrultusunda işlenen beden eğitimi ve spor derslerinin, öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimlerine olan etkisini

araştırmaktır. Duyuşsal alandakileri iyi belirlemek amacı ile de “Beden Eğitimi ve Spor Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Kontrol ve deney gruplarının; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alan eriş i düzeyleri karşılaştırıldığında, her iki ünite de (cimnastik ve voleybol) bilişsel ve duyuşsal alanda deney grubu lehine istatistiksel açıdan anlamli bir fark bulunmuştur. Psikomotor alanda ise bütün becerilerde kontrol grubu lehine istatistiksel olarak anlamli bir fark elde edilmiştir.

Tekin (2007)¹³ beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarını inceleyen çalışmasının sonucunda; erkek öğretmen adaylarının kız öğretmen adaylarına göre müziksel ritmik zekâ alanları, kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre bedensel kinestetik zekâ alanları, bireysel sporla uğraş an öğretmen adaylarının takım sporuyla uğraş an öğretmen adaylarına göre bedensel kinestetik zekâ alanları, takım sporuyla uğraş an öğretmen adaylarının bireysel sporla uğraş an öğretmen adaylarına göre görsel uzaysal zekâ alanları, 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen

adaylarına göre sosyal zekâ alanları ve 2.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının 4.sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarına göre içsel zekâ alanları yüksek çıkmıştır.

Nguyen (2000)¹⁴ Fuller School'da yürüttüğü araştırmada, çoklu zekâ kuramı ile yapılan öğretimin standart testlerdeki başarıya etkisini incelemiştir. Bu amaçla çoklu zekâ Kuramına dayalı öğretimden sonra, 5. sınıf öğrencilerinden oluşan deney ve kontrol gruplarına California Achievement Test/5 (CAT/5) adlı test verilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamasına rağmen, Matematik, Beden Eğitimi, Müzik dersleri ile ilgili raporlarda uygulamaların etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nguyen'e göre iki öğretim arasında başarı farkının bulunmaması çoklu zekâ kuramı kültürünün başarısı olarak düşünülebilir. Çünkü çoklu zekâ kuramı programına katılan öğrenciler geleneksel programdakiler kadar başarılı olmuşlardır.

Bozkurt (2004)¹⁵, un yaratıcılık ve çoklu zekânın futbolda yaratıcılık ile ilişkisini inceleyen çalışmasında yaratıcılık ve çoklu zekânın beceri ve oyun zekâsı yönünden futboldaki yaratıcılıkla olan ilişkisi incelenmiştir.

Bu çalışmanın sonucunda; kinestetik zekâdan farklı olarak oyun zekâsı ve becerisi yönünde futbol yaratıcılık performansının değerlendirebileceği bir zekâ türünün olduğunu ve bu değerlendirmede alana özgü uygulama olarak görülen futbol özgünlüğünün ise futbola özgü zekâyı belirleyici özellik olduğunu düşünmektedirler.

Cengiz (2008)¹⁶ tarafından yapılan bu araştırmada, 8–10 yaş grubu çocukların çoklu zekâ alanlarının gelişim düzeyine 12 haftalık futbol eğitiminin olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmamızın sonucunda 8–10 yaş grubu öğrencilere verilen 12 haftalık futbol eğitiminin, öğrencilerin fiziksel ve fizyolojik gelişimine olumlu katkılarının yanın da, sadece bedensel-kinestetik değil diğer sekiz zekâ alanlarının da gelişiminde etkili olduğu, kontrol grubu öğrencilerinin erişim puanları ile deney grubu öğrencilerinin erişim puanları karşılaştırıldığında verilen futbol eğitiminin, çocukların doğal gelişim sürecinde çoklu zekâ alanlarını olumlu yönde etkilediği ve meydana gelen gelişimin de kalıcı olduğu bulunmuştur.

Çamlıyer ve Arkadaşları (2005)¹⁷ beden eğitimi dersi uygulamalarında öğretim stil ve

yaklaşımlarının çoklu zekâ kuramına ilişkin kullanımı adlı çalışmanın sonucunda; eğitim ve öğretim sürecinde bütün zeka alanlarını geliştirilmesine eşit derecede önem verilmesi gerektiği ve eğitim ve öğretim sürecinde tüm zeka alanlarını geliştirici yada tüm zeka alanlarını kullanmaya yönelik faaliyetlerin hazırlanması gerektiği sonucu bulunmuştur.

Hoşgörür ve Katrancı (2007)¹⁸. sınıf ve beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencilerinin baskın zekâ alanları (kırıkkale üniversitesi eğitim fakültesi örneği), adlı çalışmasında, okul yöneticilerinin işgörenleri ile kuracağı örgütsel iletişimde, baskın zekâ alanlarını dikkate alarak onlarla daha sağlıklı iletişim kurmalarına yardımcı olmak, böylece kurumun örgütsel sağlığına ve verimliliğine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Araştırmada, sınıf öğretmenliği programı dördüncü sınıfına devam eden öğrencilerden elde edilen verilerin analizinde, öğrencilerin en gelişmiş oldukları zekâ alanının Görsel-Uzamsal Zekâ ($X = 4.10$), en az gelişmiş oldukları zekâ alanının ise Doğacı Zeka ($X = 3.44$) olduğu görülmüştür. Beden eğitimi ve spor öğretmenliği programı dördüncü sınıfına devam eden öğrencilerden

elde edilen verilerin analizinde, öğrencilerin en gelişmiş oldukları zekâ alanının Bedensel-Kinestetik Zekâ ($X = 4.48$), en az gelişmiş oldukları zeka alanının ise Dil Zekası ($X = 3.54$) olduğu görülmüştür.

Bu doğrultuda; öğrencilerin, öğretmenlerin ve antrenörlerin fiziksel, devinişsel, duyuşsal ve zihinsel gelişimine katkı sağlama amacına yönelik olarak sporun, zekâ alanları arasında etkin bir yeri olduğu ve kişinin bir veya birden fazla kültürel değeri bulunan bir ürün ortaya koyabilme kapasitesinin olduğu görülmektedir. Öğrencilerin gerçek hayatta karşılaştığı problemlere etkili ve verimli çözümler üretebilme becerileri, çözüme kavuşturulması gereken yeni ve karmaşık yapıları problemleri keşfetme yeteneklerinin önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bugüne kadar spor yapan öğrencilerin çoklu zekâ alanları ile ilgili çalışmaların az olması nedeniyle, elde edilen verilerle konuya farklı bir boyut kazandırılarak eğitimcilere, beden eğitimi öğretmenlerine, antrenörlere, eğitim denetçilerine, eğitim psikologlarına ve ebeveynlere ipuçları verilmesi amaçlanmaktadır.

Bu yöndeki eksikliklerin giderilmesiyle, öğrencilerin hem spor yaşamında hem de gerçek hayatta

karşılaştığı problemlere etkili ve verimli çözümler üretebilme becerileri, çözüme kavuşturulması gereken yeni ve karmaşık yapıları problemleri keşfetme yeteneklerinin artırılması, duyuşsal ve düşünsel etkinliklerde var olan, fiziksel enerjiye sahip öğrencilerin yetiştirilmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Bu bağlamda bu çalışmanın amacı; ferdi ve takım sporlarında erkek ve kız sporcuların sınıf ve spor türü değişkenine göre farklı zekâ tiplerindeki seviyelerinin incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Grubu

2007-2008 eğitim ve öğretim yılında Afyon, Karaman, Kastamonu, Çorum, İstanbul, Batman, Kocaeli, Malatya, Antalya, Konya, Van il merkezlerindeki orta öğretim kurumlarında spor yapan; 292'si erkek, 208'i kız, (\bar{x} yaş=15,9760 \pm 0,8950) toplam 500, 9.10. ve 11. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Aktif olarak yaptıkları spor türleri; futbol, basketbol, voleybol, hentbol, masa tenisi, atletizm, halkoyunları ve taekwondodur. Araştırma grubunu oluşturan öğrenciler okullarında rasgele (random) yöntemle seçilmişlerdir.

Veri Toplama araçları

"Çoklu Zekâ Alanları Envanteri" araştırmaya katılan öğrencilere uygulanmıştır.

Çoklu Zekâ Alanları

Envanteri; Saban(2001)¹ tarafından geliştirilmiştir. Envanter likert tipi hazırlanmış olup on bölümden ve toplam 80 maddeden oluşmaktadır. Maddeler beşli dereceleme sistemine göre hazırlanmış ve " Bana hiç uygun değil(0), Bana çok az uygun (1), Bana kısmen uygun(2), Bana oldukça uygun (3), Bana tamamen uygun (4) " şeklinde derecelendirilmiştir. Envanterin puanlarının değerlendirilmesinde; her öğrencinin envanterin sekiz bölümünden aldığı puanlar kuralına uygun olarak toplanmış ve zekâ alanlarındaki toplam puanlar belirlenmiştir. Puanların yüksekliği baskın olan zeka alanlarının yüksekliğini ortaya çıkarmaktadır.

Ölçeğin güvenirlik katsayısı; sözel dilsel zekâ Cronbach Alfa; 0.84, mantıksal-matematiksel zekâ Cronbach Alfa; 0.84, görsel uzamsal zekâ Cronbach Alfa; 0.83, bedensel kinestetik zekâ Cronbach Alfa; 0.86, müziksel ve ritmik zekâ Cronbach Alfa; 0.83, sosyal zekâ Cronbach Alfa; 0.82, içsel zekâ Cronbach Alfa; 0.87,

doğacı zekâ Cronbach Alfa; 0.88 bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin çözüm ve yorumlanmasında; *t* testi, One Way Anova (tek yönlü varyans analizi) testi kullanılmış ve gruplar arasındaki farkı belirleyebilmek için tukey testi kullanılarak anlamlılık $P < 0.05$ alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında SPSS (Statistical package for social sciences) paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1’de görüldüğü gibi; cinsiyet değişkenine göre, aktif olarak spor yapan öğrencilerin, çoklu zekâ alanlarına ilişkin dağılım incelendiğinde;

Cinsiyet değişkenine göre; Sözel dilsel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Cinsiyet değişkenine göre; mantıksal-matematiksel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Ortalama değerlere baktığımızda; erkek öğrencilerin mantıksal-matematiksel zekâ alanlarının ortalaması

($\bar{X} = 31.1301$), kız öğrencilerin mantıksal-matematiksel zekâ alanlarının ortalaması ise ($\bar{X} = 29.3654$)’dur.

Cinsiyet değişkenine göre; görsel uzamsal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Cinsiyet değişkenine göre; müziksel ritmik zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Cinsiyet değişkenine göre; bedensel kinestetik zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Ortalama değerlere baktığımızda; erkek öğrencilerin bedensel kinestetik zekâ alanlarının ortalaması ($\bar{X} = 32.5171$), kız öğrencilerin bedensel kinestetik zekâ alanlarının ortalaması ise ($\bar{X} = 30.8269$)’dur.

Cinsiyet değişkenine göre; sosyal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$). Cinsiyet değişkenine göre; içsel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Cinsiyet değişkenine göre; doğacı zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 1 Cinsiyet Değişkenine Göre Aktif Olarak Spor Yapan Öğrencilerin Çoklu Zekâ Alanlarının t Testi Karşılaştırılmasını Gösteren Dağılım

Alt Ölçekler		N	\bar{X}	Ss	t	P
Sözel Dilsel Zekâ	Erkek	292	31.0034	8.2577	-0.672	0.502
	Kız	208	31.5192	8.7250		
Mantıksal Matematiksel Zekâ	Erkek	292	31.1301	9.2371	2.064	0.040*
	Kız	208	29.3654	9.6790		
Görsel Uzamsal Zekâ	Erkek	292	29.2637	8.4359	-0.133	0.894
	Kız	208	29.3702	9.3521		
Müziksel Ritmik Zekâ	Erkek	292	27.0103	9.0377	-0.651	0.515
	Kız	208	27.5721	10.1317		
Bedensel Kinestetik Zekâ	Erkek	292	32.5171	8.9206	2.055	0.040*
	Kız	208	30.8269	9.2605		
Sosyal Zekâ	Erkek	292	34.1918	8.9122	0.313	0.754
	Kız	208	33.9279	9.7807		
İçsel Zekâ	Erkek	292	34.3493	8.1372	0.495	0.621
	Kız	208	33.9375	9.8388		
Doğacı Zekâ	Erkek	292	29.7877	9.5610	-0.518	0.604
	Kız	208	30.2500	10.1987		

*p<0.05

Tablo 2 Spor Türü Değişkenine Göre Aktif Olarak Spor Yapan Öğrencilerin Çoklu Zekâ Alanlarının t Testi Karşılaştırılmasını Gösteren Dağılım

Alt Ölçekler		N	\bar{X}	Ss	t	P
Sözel Dilsel Zekâ	Takım sporları	353	30.9717	8.5712	-1.010	0.313
	Ferdi sporlar	147	31.8095	8.1513		
Mantıksal Matematiksel Zekâ	Takım sporları	353	30.0425	9.4485	-1.297	0.195
	Ferdi sporlar	147	31.2449	9.4453		
Görsel Uzamsal Zekâ	Takım sporları	353	28.9207	9.1623	-1.524	0.128
	Ferdi sporlar	147	30.2381	7.8882		
Müziksel Ritmik Zekâ	Takım sporları	353	27.0085	9.3013	-0.859	0.391
	Ferdi sporlar	147	27.8095	9.9783		
Bedensel Kinestetik Zekâ	Takım sporları	353	31.5864	9.1945	-0.867	0.386
	Ferdi sporlar	147	32.3605	8.8503		
Sosyal Zekâ	Takım sporları	353	33.4193	9.3596	-2.489	0.013*
	Ferdi sporlar	147	35.6735	8.8983		
İçsel Zekâ	Takım sporları	353	33.6062	9.1540	-2.241	0.025*
	Ferdi sporlar	147	35.5510	8.0403		
Doğacı Zekâ	Takım sporları	353	29.8584	9.6485	-0.429	0.668
	Ferdi sporlar	147	30.2721	10.2607		

*p<0.05

Tablo 2’de görüldüğü gibi; spor türü değişkenine göre, aktif olarak spor yapan öğrencilerin, çoklu zekâ alanlarına ilişkin dağılım incelendiğinde; Spor türü değişkenine göre; Sözel dilsel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>0.05). Spor türü değişkenine göre; mantıksal-

matematiksel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>0.05). Spor türü değişkenine göre; görsel uzamsal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>0.05). Spor türü değişkenine göre; müziksel ritmik zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (p>0.05). Spor türü değişkenine göre;

bedensel kinestetik zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Spor türü değişkenine göre; sosyal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$) Ortalama değerlere baktığımızda; takım sporları ile uğraşan öğrencilerin sosyal zekâ alanlarının ortalaması ($\bar{X}=33,4193$) iken ferdi sporlar ile uğraşan öğrencilerin sosyal zekâ alanlarının ortalaması ($\bar{X}=35,6735$)'dir. Spor türü

değişkenine göre; içsel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Ortalama değerlere baktığımızda; takım sporları ile uğraşan öğrencilerin içsel zekâ alanlarının ortalaması ($\bar{X}=33,6062$), ferdi sporlar ile uğraşan öğrencilerin içsel zekâ alanlarının ortalaması ($\bar{X}=35,5510$)'dir. Spor türü değişkenine göre; doğacı zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 3 Sınıf Değişkenine Göre Aktif Olarak Spor Yapan Öğrencilerin Çoklu Zekâ Alanlarına İlişkin One-Way Anova Testi Karşılaştırılmasını Gösteren Dağılım

	Sınıf Değişkeni	N	\bar{X}	Ss	F	P	Fark
Sözel dilsel zeka	9. sınıf	233	32.4034	8.1447	6.572	0.002*	1-3
	10. sınıf	111	31.4505	7.4757			
	11. sınıf	156	29.2821	9.2205			
Mantıksal-matematiksel zeka	9. sınıf	233	31.8069	9.0421	5.625	0.004*	1-3
	10. sınıf	111	29.9550	8.3147			
	11. sınıf	156	28.6026	10.4848			
Görsel-uzamsal zeka	9. sınıf	233	30.1888	8.6163	2.934	0.050*	1-3
	10. sınıf	111	29.3153	8.2978			
	11. sınıf	156	27.9872	9.3547			
Müziksel ritmik zeka	9. sınıf	233	28.3820	9.0988	4.574	0.011*	1-3
	10. sınıf	111	27.3964	9.4275			
	11. sınıf	156	25.4359	9.9217			
Bedensel kinestetik- zeka	9. sınıf	233	32.7811	8.7336	2.544	0.080	Yok
	10. sınıf	111	31.1982	8.3555			
	11. sınıf	156	30.8077	9.9878			
Sosyal zeka	9. sınıf	233	35.0343	9.3716	2.425	0.090	Yok
	10. sınıf	111	33.5676	9.2575			
	11. sınıf	156	33.0256	9.0539			
İçsel zeka	9. sınıf	233	35.6996	7.9819	8.870	0.000*	1-3
	10. sınıf	111	34.1982	8.3086			
	11. sınıf	156	31.8910	10.0313			
Doğacı zeka	9. sınıf	233	30.4206	9.6402	0.863	0.423	Yok
	10. sınıf	111	30.2523	10.0150			
	11. sınıf	156	29.1282	9.9669			

* $p<0.05$

Tablo 3'de görüldüğü gibi; sınıf değişkenine göre aktif olarak spor yapan öğrencilerin çoklu zekâ alanlarına ilişkin dağılım incelendiğinde;

Sınıf değişkenine göre; sözel dilsel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Bu farklılık sonucunda; 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 11. sınıfta öğrenim

gören öğrencilere göre sözel dilsel zekâ alanları yüksek çıkmıştır. Sınıf değişkenine göre; mantıksal-matematiksel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$).bu farklılık sonucunda; 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre mantıksal-matematiksel zekâ alanları yüksek çıkmıştır. Sınıf değişkenine göre; görsel uzamsal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$).bu farklılık sonucunda; 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre görsel uzamsal zekâ alanları düşük çıkmıştır. Sınıf değişkenine göre; müziksel ritmik zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Bu farklılık sonucunda; 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre müziksel ritmik zekâ alanları yüksek çıkmıştır. Sınıf değişkenine göre; bedensel kinestetik zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Sınıf değişkenine göre; sosyal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Sınıf değişkenine göre; içsel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$).bu farklılık sonucunda; 9. sınıfta öğrenim gören

öğrencilerin 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre içsel zekâ alanları yüksek çıkmıştır. Sınıf değişkenine göre; doğacı zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada; ferdi ve takım sporlarında erkek ve kız sporcuların sınıf ve spor türü değişkenine göre farklı zekâ tiplerindeki seviyelerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmayla ulaşılan sonuçlar ve üzerinde yapılan açıklamalar aşağıda sunulmuştur.

Cinsiyet değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin mantıksal-matematiksel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Ortalama değerlere baktığımızda; spor yapan erkek öğrencilerin mantıksal-matematiksel zekâ alanlarının ortalaması ($\bar{X}=31.1301$), spor yapan kız öğrencilerin mantıksal-matematiksel zekâ alanlarının ortalaması ise ($\bar{X}=29.3654$)'dur. Bu da bize erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre mantıksal matematiksel zekâ alanının yüksek olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu sonuçlar bize erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre;

problemlere bilimsel çözümler üretebilme, tümevarım ve tündengelim akıl yürütme düzeylerinin yüksek olduğu sonucunu vermektedir. Bu farklılığın nedeni; öğrencilerin üretici güçlerinin farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu farklılığı ortadan kaldırmak içinde bireylerin bilişsel düzeyleri yaptıkları spor branşlarına göre sistematikleştirilmeli ve genelleştirilmelidir. Loori(2005)¹⁹,nin yaptığı çalışmada; katılımcıların mantıksal-matematiksel zekâ türünde bayan ve erkekler ayrı ayrı incelenmiş ve ortalamalara göre farklılık mantıksal-matematiksel zekâ alanında erkekler lehine olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgular bizim yaptığımız çalışmayla paralellik göstermektedir. Mantıksal-matematiksel zekâ alanına sahip bireyler; akıl yürütme, hesap yapma ve bazı şeyleri mantıksal sistematik düzende görebilme becerilerine sahiptirler. Tekin (2007)¹³,in beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarını inceleyen çalışmasında cinsiyet değişkenine göre mantıksal-matematiksel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır, Hoşgörür ve Katrancı (2007)¹⁸,nın

sınıf ve beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencilerinin baskın zekâ alanlarını inceleyen çalışmasında hem erkek hem de kız öğrencilere göre mantıksal-matematiksel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgular; bizim yaptığımız çalışma ile paralellik göstermemektedir. Bu nedeninin farklı örneklem gruplarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Cinsiyet değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin bedensel kinestetik zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Ortalama değerlere baktığımızda; spor yapan erkek öğrencilerin bedensel kinestetik zekâ alanlarının ortalaması ($\bar{X}=32.5171$), spor yapan kız öğrencilerin bedensel kinestetik zekâ alanlarının ortalaması ise ($\bar{X}=30.8269$)'dur. Bu sonuç bize; erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre bedensel zekâ, koordinasyon, denge, güç, hız, esneklik vb. gibi becerilerinin yüksek olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Tekin (2007)¹³,in beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarını inceleyen çalışmasında;

erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre bedensel kinestetik zekâ alanları yüksek çıkmıştır. Bizim yaptığımız çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir.

Cinsiyet değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin sözel-dilsel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre; hem erkek hemde kız öğrencilerin sözel dilsel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu bulgular bize; sporun bireylerin bilişsel yönden de etkilediğini ve ayrıca çoklu zekâ kuramının temelinde yatan görüşün sadece sözel bilgilerden kaynaklanmadığını göstermektedir. Tekin (2007)¹³ tarafından yapılan beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarını inceleyen çalışmasında hem erkek hemde kız öğrencilerin sözel dilsel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını bulmuştur. Hoşgörür ve Katrancı (2007)¹⁸ tarafından yapılan sınıf ve beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencilerinin baskın zekâ alanlarını inceleyen çalışmasında hem erkek hem de kız öğrencilerin sözel dilsel

zekâ alanları arasında fark yoktur. Furham ve Arkadaşları (2002)²⁰ tarafından katılımcıların kendilerinin, ailelerinin ve kardeşlerinin zekâ türlerini belirlemeyi amaçlayan çalışmasında cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgular bizim yaptığımız çalışma ile paralellik göstermektedir.

Cinsiyet değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin görsel uzamsal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre hem erkek hem de kız öğrencilerin imgeleme ve hayal gücü buna bağlı olarak zihinde canlandırma düzeyleri arasında bir farklılığın olmadığını görmekteyiz. Bu farklılığın olmamasının nedeni olarak; sporcuların bireysel farklılıklarının ve ihtiyaçlarının farklı olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Tekin (2007)¹³ tarafından yapılan beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarını inceleyen çalışmasında cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin görsel-uzamsal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu

bulgu; bizim yaptığımız çalışma ile paralellik göstermektedir.

Cinsiyet değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin müziksel-ritmik zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre; hem erkek hem kız öğrencilerin müziksel olarak düşünmesi belli bir olayın oluş biçimini, seyrini veya düzenini müziksel olarak algılaması arasında farkın olmadığını görmekteyiz. Kocabaş(2003)²¹, in yaptığı çalışmanın örneklemini; Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okulöncesi Öğretmenliği Anabilim Dalında okumakta olan 46 okulöncesi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Bu çalışmada cinsiyetlere göre müziksel-ritmik zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgu bizim yaptığımız çalışmayla paralellik göstermektedir.

Cinsiyet değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin sosyal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre hem erkek hemde kız öğrencilerin grup üyeleri ile ilgili işbirliği yapabilme, uyum içinde çalışma ve kişilerle etkili olarak sözlü ve sözsüz iletişim kurabilme düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bunun nedeni olarak

sporun; bireylerin işbirliği içerisinde gelişmesinde etkili olduğunu görmekteyiz. Tekin (2007)¹³, in beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarını inceleyen çalışmasında cinsiyet değişkenine göre sosyal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Hoşgörür ve Katrancı (2007)¹⁸, nın sınıf ve beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencilerinin baskın zekâ alanlarını inceleyen çalışmasında hem erkek hemde kız öğrencilere göre sosyal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulular; bizim yaptığımız çalışma bulgularını destekler niteliktedir.

Cinsiyet değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin içsel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre; hem erkek hem de kız öğrenciler kendi duygularını anlamada, tepki derecelerini ölçmede, düşünme süreçlerini belirlemede, kendisiyle ilgili hedefler oluşturabilme becerileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu farklılığın çıkmamasındaki nedenin; bireysel çalışma etkinliklerinin yüksek olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bayrak ve

Arkadaşları (2005)¹¹,nın beden eğitimi ve spor yüksekokulundaki öğrencilerin çoklu zekâ kuramına ilişkin zekâ profilleri ve uygulanan yetenek giriş sınavları ile ilişkisi adlı çalışmada cinsiyetlere göre içsel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu bulgu bizim yaptığımız çalışmayla paralellik göstermektedir.

Cinsiyet değişkenine göre; spor yapan öğrencilerin doğacı zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre hem erkek hem de kız öğrencilerin sağlıklı bir çevre oluşturma bilincine sahip oldukları orta çıkmaktadır. Bu bulgu David (2003)²²'in yaptığı çalışmayla paralellik göstermektedir. David'in yaptığı çalışmada cinsiyetlere göre doğacı zekâ alanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Spor türü değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin sosyal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Ortalama değerlere baktığımızda; takım sporları ile uğraşan öğrencilerin sosyal zekâ alanlarının ortalaması ($\bar{X}=33.4193$) iken ferdi sporlar ile uğraşan öğrencilerin sosyal zekâ alanlarının ortalaması

($\bar{X}=35.6735$)'dir. Buda bize ferdi sporla uğraşan öğrencilerin takım sporuyla uğraşan öğrencilere göre insanların düşüncelerini, niyetlerini ve psikolojik durumlarını analiz etme, farklı ortamlara uyum sağlama, organize etme, sözel ve sözsüz iletişim kurabilme yeteneği bakımından yüksek olduğunu göstermemektedir. Tekin (2007)¹³ tarafından yapılan beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarının incelenmesini amaçlayan çalışmasında hem bireysel hemde takım sporu ile uğraşan sporcuların sosyal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgular; bizim yaptığımız çalışma ile paralellik göstermektedir.

Spor türü değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin içsel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Ortalama değerlere baktığımızda; takım sporları ile uğraşan öğrencilerin içsel zekâ alanlarının ortalaması ($\bar{X}=33.6062$), ferdi sporlar ile uğraşan öğrencilerin içsel zekâ alanlarının ortalaması ise ($\bar{X}=35.5510$)'dir. Buda bize ferdi sporla uğraşan öğrencilerin takım sporuyla uğraşan öğrencilere

göre bireysel zekâ, başkalarının duygu ve düşüncelerini anlama, sahip olduğu duyguların ve ihtiyaçların veya amaçların farkında olması, kendine iyi disipline etmesi, nesne ötesi konularda konsantre olması, bireyin kendini duyması ve anlaması, sınırlarını bilmesi bakımından yüksek çıkmıştır. Cengiz (2008)¹⁶'ın 8-10 yaş çocukların çoklu zekâ türlerindeki dağılım ve futbol eğitiminin çoklu zekâ düzeylerine etkisini inceleyen çalışma bulguları, Göde ve Arkadaşları (2007)²³'nin futbol oynayan çocukların asist past tercihleri ile çoklu zekâ alanları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışma bulguları, bizim yaptığımız çalışma bulguları ile paralellik göstermemektedir. Yapılan bu çalışmalar sadece takım sporları branşında değilde bireysel sporlara ilişkin branşlarda ele alınsaydı farklılık çıkma olasılığı yüksek olabilirdi.

Spor türü değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin sözel dilsel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre; hem ferdi hem de takım sporu yapan öğrencilerin karşısındaki kişilerle etkili iletişim kurabilme, kendi duygu ve düşüncelerini etkili kullanabilme becerileri aynı yöndedir. Tekin

(2007)¹³ tarafından yapılan beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarının incelenmesini amaçlayan çalışmasında hem bireysel hemde takım sporu ile uğraşan öğrencilerin sözel dilsel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Bu bulgu; bizim yaptığımız çalışmayla paralellik göstermektedir.

Spor türü değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin mantıksal-matematiksel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre hem ferdi spor hemde takım sporu yapan öğrencilerin soyut düşünmeyi kullanma neden sonuç ilişkilerine varsayımlar oluşturmaya karşı duyarlı olmaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Tekin (2007)¹³'in beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarının incelenmesini amaçlayan çalışmasında hem bireysel hemde takım sporu yapan öğrencilerin mantıksal-matematiksel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgular; bizim yaptığımız çalışma bulgularıyla paralellik gösterirken, Cengiz

(2008)¹⁶'in 8-10 yaş çocukların çoklu zekâ türlerindeki dağılım ve futbol eğitiminin çoklu zekâ düzeylerine etkisini inceleyen çalışma bulguları bizim yaptığımız çalışma bulguları ile paralellik göstermemektedir. Paralellik göstermemesinin nedeni; örneklem grubunun sadece takım sporlarıyla uğraşan bireylerden oluşması ve ilgili aktivitelerin farklı algılanmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Spor türü değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin görsel-uzamsal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre; hem ferdi hem de takım sporu yapan sporcuların uzamsal akıl yürütme ve hayal edebilme düzeyleri aynı yöndedir. Farklılık çıkmasındaki nedenin; motorsal beceriler ve zihinsel süreç gerektiren sporlarla uğraşmalarından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir. Bozkurt (2004)¹⁵ tarafından yapılan yaratıcılık ve çoklu zekânın futbolda yaratıcılık ile ilişkisini inceleyen çalışmasında Galatasaray spor kulübünün yıldız ve paf takımında oynayan futbolcuların görsel uzamsal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Göde ve Arkadaşları (2007)²³ tarafından yapılan futbol oynayan çocukların asist past tercihleri ile

çoklu zekâ alanları arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında çocukların görsel-uzamsal zeka alanları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu bulgular bizim yaptığımız çalışma ile paralellik göstermemektedir. Çünkü araştırma grubunun futbolla uğraşması, akıl yürütme, hayal edebilme ve nesnelere farklı şekilde algılayabilmelerinden

kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Spor türü değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin müziksel-ritmik zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre hem takım hem de ferdi sporla uğraşan öğrencilerin müziksel zekâ, ritimleri algılama ve yaratma belli bir olayın oluş biçimini seyrini veya düzenini müziksel olarak algılamasında herhangi bir farklılığın olmadığı ortaya çıkmıştır. Tekin (2007)¹³'in beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarının incelenmesini amaçlayan çalışmasında hem bireysel hem de takım sporu ile uğraşan öğrencilerin müziksel-ritmik zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Bu bulgular bizim yaptığımız çalışma ile paralellik göstermektedir.

Spor türü değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin bedensel kinestetik zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre hem ferdi spor yapan hem de takım sporu yapan öğrencilerin bedenlerine ve çevrelerine olan farkındalık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığını görmekteyiz. Farklılığın çıkmamasındaki neden; motor gelişim düzeylerinin üst düzey durumda olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. İlhan ve Arkadaşları (2005)¹⁰ tarafından yapılan çoklu zekâ uygulamaları doğrultusunda işlenen jimnastik ve voleybol ünitelerinin öğrencilerin bilişsel ve devinişsel yönden gelişimlerine olan etkisini inceleyen çalışmada bedensel kinestetik zeka alanlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Erturan ve Arkadaşları (2005)²⁴ tarafından yapılan ilköğretim okulu öğrencilerinin zekâ alanları ile sporsal uygunluklarının karşılaştırılmasını inceleyen çalışma bedensel kinestetik zekâ alanıyla sporsal uygunluk düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Cengiz (2008)¹⁶ tarafından yapılan 8-10 yaş çocukların çoklu zekâ türlerindeki dağılım ve futbol eğitiminin çoklu zekâ

düzelelerine etkisini inceleyen çalışmada çocukların bedensel kinestetik zeka alanları arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Bu bulgular; bizim yaptığımız çalışmayla paralellik göstermemektedir. Çünkü yapılan bu çalışmaların; farklı örneklem grubuna yapılması ve grubun bilişsel ve devinişsel alan bakımından farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Spor türü değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin doğacı zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre Hem ferdi hem de takım sporu ile uğraşan öğrencilerin objelere dayalı zekâlar, dış dünyada birlikte olduğumuz şekil, yapı, renk, imaj desen ve objeler doğa ile bütünleşme canlılarla etkileşim kurma düzeyleri arasında herhangi bir farklılık görülmemiştir. Çünkü bu sonuçların; sporcuların farklı spor branşlarına yönelik psikomotor becerilere sahip olmalarından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir. Şahin ve Saban(2008)²⁵ tarafından yapılan izcilik uygulamalarının çoklu zekâ kuramı açısından değerlendirilmesini amaçlayan çalışmada izciliğin doğa ile sıkı bir etkileşim içerisinde

olduğunu net bir şekilde vurgulamışlardır. Tekin (2007)¹³ tarafından yapılan beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarının incelenmesini amaçlayan çalışmasında hem bireysel hem de takım sporu ile uğraşan sporcuların doğacı zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgular ile bizim yaptığımız çalışma bulguları arasında paralellik görülmektedir.

Sınıf değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin sözel dilsel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Bu farklılık sonucunda; 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre sözel dilsel zekâ alanı yüksek çıkmıştır. Elde edilen verilere göre; önceki bilgiyi ve anlamayı yeni bilgiye bağlama, soyut akıl yürütme, kavramsal örüntülerin ve kendini ifade etme düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna varılabilir. Tekin (2007)¹³'in beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarının incelenmesini amaçlayan çalışmasında, sınıf değişkeni ile sözel dilsel zekâ alanı arasında anlamlı bir

farklılık bulunmamıştır. Bu bulgu bizim yaptığımız çalışma ile paralellik göstermemektedir. Bunun nedeni olarak; sınıf düzeylerinin ve öğrenim şekillerinin farklı olmasından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir.

Sınıf değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin mantıksal-matematiksel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0.05$). Bu farklılık sonucunda; 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre mantıksal-matematiksel zekâ alanı yüksek çıkmıştır. Bu sonuçlara göre; tüm dengelim ve tümevarım ile akıl yürütme, soyut problem çözüme, birbiri ile ilişkili kavramla düşünceler arasındaki ilişkileri anlama yeteneklerinin etkili olduğu söylenebilir. Tekin (2007)¹³'in beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarının inceleyen çalışmasında sınıf değişkenine göre mantıksal-matematiksel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgular bizim yaptığımız çalışma ile paralellik göstermemektedir. Paralellik göstermeme nedeni olarak; örneklem

grubunun özelliklerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Sınıf değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin görsel uzamsal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Bu farklılık sonucunda; 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre görsel uzamsal zekâ alanı düşük çıkmıştır. Elde edilen veriler sonucunda; görsel dünyayı doğru olarak algılama ve kişinin kendi görsel yaşantılarını yeniden yaratma kapasiteleri ve duysal motor algılarında farklılıklar olduğu sonucuna varılabilir.

Sınıf değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin müziksel-ritmik zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Bu farklılık sonucunda; 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre müziksel ritmik zekâ alanı yüksek çıkmıştır. Elde edilen verilere göre; bireyin müziksel olarak düşünmesi ve belli bir olayın oluş biçimini seyrini veya düzenini müziksel olarak algılaması, yorumlaması ve iletişimde bulunması yüksektir.

Sınıf değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin içsel zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Bu

farklılık sonucunda; 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre başkalarının duygu ve düşüncelerini anlama, nesne ötesi konularda konsantre olma, bireyin kendini duyması ve anlaması, sınırlarını bilmesi yüksek çıkmıştır. Tekin (2007)¹³'in beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarının incelenmesini amaçlayan çalışmasında 2. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre içsel zekâ alanları yüksek çıkmıştır. Bu bulgular bizim yaptığımız çalışma ile paralellik göstermektedir.

Sınıf değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin bedensel kinestetik zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre 9. 10. ve 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin devinsel hareketlerini becerikli bir şekilde, bedensel ve zihinsel becerilerini doğru yönde kullanabilme düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Farklılık çıkmamasındaki neden olarak; öğrencilerin devinimsel niteliklerinin aynı olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Tekin (2007)¹³'in beden eğitimi ve spor

yüksekokullarında öğrenim gören öğretmen adaylarının çeşitli değişkenlere göre çoklu zekâ alanlarının incelenmesini amaçlayan çalışmada sınıf değişkenine göre bedensel kinestetik zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgular ile bizim yaptığımız çalışma bulguları paralellik göstermektedir.

Sınıf değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin sosyal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre; 9. 10. ve 11.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin sözlü, sözsüz iletişim kurabilme ve empati kurma yetenekleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Farklılık bulunmamasındaki neden; öğrencilerin spor ortamında bulunmalarından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Demirtaş ve Duran (2007)²⁶ tarafından yapılan ilköğretim okulu 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin çoklu zekâ alanlarının gelişmişlik düzeylerini inceleyen çalışmada sınıf değişkenine göre sosyal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Özdemir ve Arkadaşları (2002)²⁷ tarafından ilköğretim okullarında çoklu zekâ kuramı temelli fen eğitimi yoluyla üst düzey düşünme becerilerini geliştirme üzerine yapılan

çalışmada sınıf değişkenine göre sosyal zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgular, bizim yaptığımız çalışma bulguları ile paralellik göstermemektedir. Bunun nedeninin; araştırmanın grubu oluşturan öğrenci sayıları, bilgi düzeyi ve iletişim becerilerinin farklı olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Sınıf değişkenine göre; aktif olarak spor yapan öğrencilerin doğacı zekâ alanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuçlara göre; 9. 10. ve 11.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin ortama uygun olarak sağlıklı bir çevre oluşturma bilincine sahip oldukları düşünülmektedir.

Sonuç olarak; cinsiyet değişkenine göre spor yapan öğrencilerin mantıksal-matematiksel zekâ alanı ve bedensel kinestetik zekâ alanları yüksek çıkmıştır. Ayrıca; ferdi sporlarla uğraşan sporcuların takım sporu ile uğraşan sporculara göre sosyal ve içsel zekâ alanları yüksek çıkmıştır. Sınıf değişkenine göre ise; spor yapan 9. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilere göre sözel-dilsel zekâ, mantıksal-matematiksel zekâ, içsel zekâ, müziksel-ritmik zekâ ve görsel-uzamsal zekâ alanı yüksek çıkmıştır.

Öneriler :

-Cinsiyet değişkenlerine göre bireylerin baskın zeka alanları göz önünde bulundurulmalı ve baskın zeka alanlarını geliştirici etkinlikler yapılmalı, - Sınıflar ilerledikçe öğrencilerin baskın zeka alanları farklılaşmaktadır. Bu özellikler dikkate alınarak çoklu zeka alanlarını artırıcı araştırmaların yapılması faydalı olacaktır.

- Öğrencilerin ait oldukları zeka gruplarını öne çıkaran araştırmaların yapılması çalışmayı güçlendirecektir.
- Bireyin çoklu zeka düzeylerini belirlemeye yönelik farklı çalışmalar artırılarak bilişsel, duyuşsal ve psikomotor düzeyde gelişimlerini sağlayıcı araştırmaların yapılması faydalı olacaktır.

KAYNAKLAR

- 1- Saban, A. Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.2001.
- 2- Açıkgöz, K. Aktif Öğrenme, İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.2003
- 3- Özgüven, E. Psikolojik Testler, Ankara: Yeni Doğu Matbaası.1998.
- 4- Gardner, H. Framer Of Mind: The Theory Of Multiple İntelligence And The Influence On Classroom Instruction, Doktora Thesis, İmmaculata University 1983 Usa.
- 5- Kagan, S. and Kagan, M. Multiple Intelligence, The Complete MI Book, CA:Kagan Cooperative Learning. 1998.
- 6- Campbell, B. Multiple Intelligence in Action, Childhood Education, 1992. 68 (4):197.
- 7- Gardner, H. Intelligence Reframed: Multiple Intelligences for the 21 st Century, NY:Basic Boks, 1999, New York.
- 8- <http://www.bedenegitimi.gen.tr/forum/> Adresinden 15.04.2007 Tarihinde Alınmıştır.
- 9- Demirci, C. Etkin Öğrenme Yaklaşımının İlköğretimde Uygulanması, 2002. www.Epo.Hacettepe.Edu.Tr/Elemen/Yayinlar/C-Etkin-Ogrenme.Doc.
- 10- İlhan, A., Mirzeoğlu, E. D, Aktaş, İ., ve Demir, V. Çoklu Zekâ Uygulamaları Doğrultusunda İşlenen Cimnastik Ve Voleybol Ünitelerinin Öğrencilerin Bilişsel Ve Devinişsel Yönden Gelişimlerine Olan Etkisi, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2005, III (1) 5-10, Ankara.
- 11- Bayrak, Ç. ve Çeliksoy, M.L. ve Çeliksoy, S. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulundaki Öğrencilerin Çoklu Zekâ Kuramına İlişkin Zekâ Profilleri ve Uygulanan Yetenek Giriş Sınavları ile İlişkisi, 4.Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, 10-11 Haziran 2005, Bursa.
- 12- Çelen, A. İlköğretim Beden Eğitimi Dersinde Çoklu Zekâ Kuramı Doğrultusunda Yapılan Etkinliklerin Öğrencilerin Bilişsel, Duyuşsal ve Psikomotor Erişi Düzeylerine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, , Bolu. 2006
- 13- Tekin, M. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarında Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Çeşitli Değişkenlere Göre Çoklu Zekâ Alanlarının İncelenmesi, 5. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu,02-03 Kasım 2007, Adana.
- 14- Nguyen, T.T. (2000). Differential Effects Of A Multiple Intelligences Curriculum On Student Performance. A Dissertation Presented To The Faculty Of The Gradute School Of Education Of Harvard University In Partial Fulfillment Of The Requirements Fort He Degree Of Doctor Of Education
- 15- Bozkurt, S. Yaratıcılık ve Çoklu Zekânın Futbolda Yaratıcılıkla İlişkisinin İncelenmesi, Marmara Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.2004
- 16- Cengiz, Ş. 8-10 Yaş Çocukların Çoklu Zekâ Türlerindeki Dağılımını Ve Futbol Eğitiminin Çoklu Zekâ Düzeylerine Etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 2008.
- 17- Çamlıyer, H., Mavi F, Daşdan, N.E. ve Çamlıyer, H. Beden Eğitimi Dersi Uygulamalarında Öğretim Stil ve Yaklaşımlarının Çoklu Zekâ Kuramına İlişkin Kullanımı, 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, 10-11 Haziran 2005, Bursa.
- 18- Hoşgörür, V. ve Katrancı, M. Sınıf Ve Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Öğrencilerinin Baskın Zekâ Alanları (Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24.(2007) 33-42, Samsun.
- 19- Loori, A. A. Multiple Intelligences: A Comparative Study Between The Preferences of Males and Females, Social Behavior and Personality, Society for Personality Research (Inc)., 33 (1), 2005, ss. 77-78.
- 20- Furnham, A, Tatsuro H, and Thomas L. T. Male Hubris and Female Humility? A Crosscultural

Study of Ratings of Self, Parental, and Sibling Multiple Intelligence in America, Britain, And Japan, *Intelligence* Volume 30, Issue 1 , January-February 2002, ss. 101-115.

21- Kocabaş, A. Erken Çocukluk Dönemi Öğretmen Adaylarının Kullandıkları Müziği Öğrenme Stratejileri ve Çoklu Zekâ Alanlarının Karşılaştırılması, OMEP, Kuşadası-Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı, Bildiri Kitabı, 3.Cilt, 5-11 Ekim 2003, ss. 30-45.

22- David, C. Multiple Intelligences And Perceived Self-Efficacy Among Chinese Secondary School Teachers In Hong Kong, *Educational Psychology* December 2003. Vol.23 No.25.

23- Göde O., Mavioğlu Ç., ve Erturan G. Futbol Oynayan Çocukların Asist Past Tercihleri İle Çoklu Zekâ Alanları Arasındaki İlişki, IV. Uluslar Arası Akdeniz Spor Bilimleri Kongresi, Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu 9-11 Kasım 2007, Antalya.

24- Erturan G., DüNDAR U., ve Yapıcı A. İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Zekâ Alanları İle Sporsal

Uygunluklarının Karşılaştırılması, XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi 28-30 Eylül 2005, Denizli.

25- Şahin, C. ve Saban, A. İzcilik Uygulamalarının Çoklu Zekâ Kuramı Açısından Değerlendirilmesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, 2-3-4 Mayıs 2008, Çanakkale.

26- Demirtaş, Z. ve Duran, A. İlköğretim 6.7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çoklu Zekâ Alanlarının Gelişmişlik Düzeyleri, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* www.e.sosder.com ISSN:1304-0278 Bahar-2007, C.6 S.20 (208-220).

27- Özdemir, P., Korkmaz, H., ve Kaptan, H. İlköğretim Okullarında Çoklu Zekâ Kuramı Temelli Fen Eğitimi Yoluyla Üst Düzey Düşünme Becerilerini Geliştirme Üzerine Bir İnceleme, V.Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Bildiriler, Cilt. I, S.367, 16-18 Eylül 2002, Ankara.

SPORCU ALGILAMALARINA GÖRE BİREYSEL VE TAKIM SPORU ANTRENÖRLERİNİN İLETİŞİM BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI¹

*İdris YILMAZ **Zafer ÇİMEN ***Fatih BEKTAŞ

* Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir, Türkiye, idris@gazi.edu.tr

** Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye, zcimen@gazi.edu.tr

*** Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon, Türkiye

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, bireysel ve takım sporu antrenörlerinin iletişim beceri düzeylerini sporcu algılarına göre ortaya koymaktır. Araştırmanın evrenini Türkiye liglerinde 2006/2007 sezonunda futbol, voleybol, hentbol badminton ve güreş branşlarında en üst kategoride mücadele eden takım sporcuları, örneklemini ise çalışmaya gönüllü olarak katılan 739 sporcu oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen “Antrenör İletişim Beceri Ölçeği” kullanılmıştır. Betimsel nitelikteki bu araştırmada elde edilen verilere göre bireysel spor antrenörlerinin takım sporu antrenörlerine göre iletişim beceri düzeyleri anlamlı derecede yüksek bulunurken, takım sporu antrenörlerinin etkili fakat geliştirilmesi gereken, bireysel spor antrenörlerinin üst düzeyde etkili iletişim becerilerine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İletişim, İletişim Becerisi, Antrenör, Spor

COMPARISON OF COMMUNICATION SKILL LEVELS OF INDIVIDUAL AND TEAM SPORTS TRAINERS: PERCEPTIONS OF ATHLETES

ABSTRACT

The aim of this study was to find out the communication skill levels of individual and team sports trainers according to the athletes' perception. Football, volleyball, handball, badminton and wrestling athletes (739) which are compete first divisions leagues in 2006/2007 season in Turkey, participate in this study voluntarily. “Trainer Communication Skill Scale” that was developed by researchers, used in this study. According to the results of the research; individual sports trainers communication skills level is meaningfully higher than team sports trainers, team sports trainers have effective but need to be developed communication skills and the individual sports trainers have high effective communication skills.

Key Words: Communication, Communication Skill, Trainer, Sports

¹ Bu çalışma 10. Uluslar arası Spor Bilimleri kongresinde (Kasım 23-25, 2008 Bolu) Sözel Bildiri Olarak Sunulmuştur.

GİRİŞ

İletişim yaşama başladığı günden itibaren diğer insanlarla ve çevresiyle etkileşim halinde olan insanın kendini tanımlamasında ve ifade etmesinde toplumsal yapının temel taşı olarak önemli rol oynar. İnsanoğlu, iletişim sayesinde diğerlerini ve çevresini etkilerken, varlığını sürdürebilmek için belli kurallar ve değerler üreterek örgütlenmiş toplumsal ve kültürel kurumlar oluşturmuştur. Bunun yanında, iletişim aracılığı ile geleneklerini ve kültürel kimliklerini koruma ve yeni düşünce ve değerleri de yaygınlaştırma olanağı bulmuştur¹⁰. Bu bağlamda, sosyal ve örgütsel yapının temelini oluşturan iletişim; bireyler, gruplar ve örgütler arası ilişkiler kurmayı amaçlayan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır¹²

Bu haliyle etkili iletişim becerileri, her türlü insan ilişkilerinde ve her türlü meslek alanında ilişkileri kolaylaştırıcı rol oynayabilmektedir. Özellikle, insanlarla daha fazla bir arada olunması gereken meslek alanlarında çalışanların iletişim becerilerine daha fazla hâkim olmaları gerekmektedir⁷. Bu nedenle, günümüz toplum ve örgüt yaşamında iletişim olmadan başarılı ilişkiler kurulmasının oldukça güç olacağı dikkate

alındığında, etkili iletişim becerilerinin bireysel ve mesleki yaşamda başarılı olmada hayati bir öneme sahip olduğu kadar, insan gruplarını yönetmek içinde gerekli olduğu söylenebilir¹¹

Benzer durum, bir grup insanın yöneticisi konumundaki antrenörler için de geçerlidir. Yukelson² etkili iletişim becerilerinin çalıştıkları kişilerle sürekli iletişim içinde olmaları gereken antrenör, sporcu, spor yöneticisi ve spor psikologlarında bulunabilecek güçlü araçlardan biri olduğunu ileri sürerken, Martens⁹ ise iletişimde bulunurken saygı ve değer verme, pozitif yaklaşım, bilgilendirmesi yüksek mesajlar verme, tutarlılık, dinleme becerisi, sözel olmayan iletişime önem verme, güçlendirme ve pekiştirme ilkelerini bilme, sportif becerileri öğretmede bilgi ve deneyimi bir antrenör için mutlaka geliştirilmesi gereken sekiz önemli iletişim becerisi olarak sıralamıştır.

Ayrıca, Ansel ve Orlick³ antrenör ve sporcu iletişimi konulu çalışmada, kaliteli iletişim için antrenörlerin, dürüst, pozitif, yapıcı ve sempatik olma, alınacak kararlarda takımın düşüncesini önem verme gibi olumlu davranış özellikleri göstermelerinin önemini vurgularken; Bloom¹ antrenörün iletişim

becerilerinin bir enerji açığa çıkardığını ve bunun “antrenörlük sürecinde” bütün faktörleri etkilediği ve daha etkili iletişim özellikleri gösteren antrenörlerle çalışan sporcuların, içinde buldukları organizasyon, antrenman ve müsabakalarda daha iyi gelişme gösterdikleri, keyif aldıkları, başarılı olma ve kendilerini gerçekleştirmede bütün potansiyellerini kullanabildikleri sonucuna ulaşmıştır.

Bu noktadan hareketle, insan davranışını değiştirmek, kişiler ve gruplar arası ilişkileri geliştirmek, örgütte bir haberleşme ağı kurmak, motivasyon, takım bütünleşmesi, çatışmaları yönetmek ve koordinasyon sağlamak amacıyla kullanılan iletişim sürecinin⁵ etkin şekilde kullanılmasıyla antrenörlerin de işlerinde daha başarılı olabileceği söylenebilir. Çünkü, tüm yönetim süreçlerinin temelinde yer alması nedeniyle insan davranışlarını etkileyen önemli bir eleman durumundaki iletişimi başarıyla gerçekleştirmeden etkili bir yönetim gerçekleştirmek de zordur.

Bu nedenle, özellikle son yıllarda sporda etkili liderlik ve başarılı antrenörlükle ilişkili olarak, liderlik stilleri, bu stillerin başarı ve performansa katkısı, takım

bütünleşmesi, sporcu-antrenör iletişimi gibi konular derinliğine araştırma konusu olmakta ve özellikle liderlik, iletişim ve grup psikolojisi gibi konuların takım performansı ve başarısına katkıları daha çok gündeme gelmekte ve önemleri vurgulanmaktadır⁸. Bu noktadan hareketle, takım ve bireysel spor antrenörlerinin iletişim beceri düzeylerinin sporcu algıları çerçevesinde belirlenip karşılaştırılması araştırmanın amacını oluşturmuştur.

YÖNTEM

Araştırmanın evrenini 2006–2007 sezonunda Türkiye liglerindeki kulüp sporcuları, örneklemini ise Futbol, Voleybol, Hentbol, Badminton ve Güreş branşlarında en üst lig kategorisinde müsabakalarda yer alan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 739 sporcu oluşturmuştur. Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen 5’li likert türü 48 maddeden oluşan “Antrenör İletişim Beceri Ölçeği” ile toplanmıştır. Bu tip araştırmalarda sıklıkla kullanılan puanlama yöntemi olan “ölçekten alınan puanların aritmetik ortalaması 5.00–4.20 arasında ise iletişim becerisi üst düzeyde etkili, 4.19–3.40 arasında ise etkili fakat geliştirmesi gereken, 3.39–2.60 arasında ise vasat, 1.80–

2.59 arasında ise zayıf, 1.00–1.79 arasında ise etkisiz” değerlendirmesi benimsenmiş ve yorumlamalar bu yönde yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği faktör analizi ile incelenmiş ve 48 maddenin madde toplam korelasyonlarının.44 ile .86 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin iç

BULGULAR

Tablo 1: Farklı Branştaki Antrenörlerin İletişim Becerilerine İlişkin Betimsel Veriler

Branşlar	İletişim Becerisi		
	N	\bar{X}	SS
Futbol	218	4.15	.734
Voleybol	166	4.23	.690
Hentbol	109	4.04	.620
Badminton	103	4.52	.540
Güreş	143	4.20	.721
Toplam	739	4.21	.693

Tablo.1 incelendiğinde sporcu algılarına göre antrenörlerin iletişim becerileri puanları sırasıyla; badminton $\bar{X} = 4.52 \pm .540$, voleybol $\bar{X} = 4.23 \pm .690$, güreş $\bar{X} = 4.20 \pm .721$, futbol $\bar{X} = 4.15 \pm .734$ ve hentbol $\bar{X} = 4.04 \pm .620$ olduğu görülmektedir. Başka bir anlatımla, badminton, güreş ve voleybol antrenörlerinin üst düzeyde etkili; futbol ve hentbol

tutarlılık kat sayısı (Cronbach Alfa Katsayısı) .95 olarak bulunmuştur. Bu noktada ölçeğin güvenirlik değerinin yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama ve .05 önem düzeyinde ilişkisiz ”t” testi kullanılmıştır.

antrenörlerinin etkili fakat geliştirilmesi gereken iletişim becerilerine sahip olduğu görülmektedir. Tablo.2’ye bakıldığında sporcu algılarına göre bireysel spor antrenörlerinin ($\bar{X} = 4.36 \pm .670$), takım sporu antrenörlerine ($\bar{X} = 4.15 \pm .697$) göre daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları ve aradaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir [$t_{737} = 3.312$; $p < 0.05$].

Tablo 2: Bireysel ve Takım Spor Antrenörlerin İletişim Becerilerinin Karşılaştırılmasına İlişkin t testi

Branşlar	N	\bar{X}	SS	t	p
Takım Sporları	493	4.15	.697	3.312	.001*
Bireysel Sporlar	246	4.36	.670		

* $p < 0.05$

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bireysel ve takım sporlarında çalışan antrenörlerin sporcu algıları çerçevesinde iletişim beceri düzeylerinin tespit edilerek karşılaştırılmasının amaçlandığı araştırmada, antrenörlerin, bireysel ya da takım sporu antrenörü olmasına göre iletişim becerileri değerlendirildiğinde; bireysel spor antrenörlerinin ($\bar{X} = 4.36$), takım sporu antrenörlerine ($\bar{X} = 4.15$) göre iletişim becerilerinin yüksek olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür.

Bu duruma bireysel spor antrenörlerinin, takım sporu antrenörlerine oranla daha az sayıdaki oyuncu gruplarıyla çalışmaları ve buna paralel olarak antrenörlerin sporcularla özel olarak ilgilenme şansının artması, sporcuyu daha sık ve yakından takip etme, müdahalede bulunma ve geri bildirim verme şansı, karşılıklı olarak rollerin açıklanması, kabulü ve bu rolleri yerine getirmede yanlış anlamaların azaltılması, hedefleri gerçekleştirmek için uygulanacak yöntem ve stratejiler konusunda daha az antrenör ve sporcu çatışmasının varlığının etken olduğu düşünülmektedir. Gerek'in⁴ yüzme ve sutopu takımları üzerinde yaptığı

çalışmada bu takımlarda çalışan antrenörlerin etkin dinleme becerisine sahip, açık iletişim kurma becerisi yüksek ve orta düzeyde konuşma becerisine sahip oldukları sonuçlarına ulaşmış olması bu düşünceyi destekler niteliktedir.

Buna karşın, takım sporlarında özellikle sporcu-sporcu ve sporcu-antrenör arasında yüksek oranda etkileşim ve iletişim gerektirdiği göz önüne alındığında, araştırma sonuçlarına göre takım sporu antrenörlerinin bireysel spor antrenörlerine göre düşük de olsa iletişim beceri düzeylerinin çok etkisiz olmadığı söylenebilir. Zaten, eldeki bulgular Erkan'ın³, sporda iletişimin önemi ve takım performansına etkisini araştırdığı çalışmada, futbol takımlarında yaşanan iletişim sorunlarının daha çok yöneticilerden kaynaklandığı ve sporcuların antrenörleriyle açık bir iletişim kurduğunu bulgusuyla da örtüşmektedir.

Her iki çalışmada varılan sonuçların eldeki çalışma sonuçlarıyla örtüşmesi yapılacak diğer çalışmalarda bu durumun değişmeyeceği anlamına gelmediği gibi, araştırma kapsamındaki antrenörlerin iletişim becerilerinin yüksek olması da bu

becerilerin geliştirilmesine gerek olmadığı anlamına gelmemektedir. Nitekim, Hannula⁶ etkin iletişim kurabilme yeteneğinin bir antrenörün başarısını gösteren en önemli öğelerden biri olduğunu fakat iletişimin meslek yaşamı boyunca geliştirilebilir ve gösterilmesi zorunlu bir tecrübe olduğunu ileri sürmektedir. İletişim becerilerinin doğuştan ve sezgi yoluyla gerçekleştiğini düşünenler olsa da pek çok çalışma iletişim tekniklerinin çoğu öğesinin öğretilebilir ve öğrenilebilir özellikler olduğunu göstermektedir².

Özellikle, kişilik ve kültürel açıdan farklılık gösteren yerli ve yabancı oyuncularla çalışan antrenörler ve aynı zamanda bu özellikteki yabancı antrenörlerle çalışan sporcular için de iletişim

KAYNAKLAR

- 1-Bloom G.A. Characteristics, Strategies and Knowledge of Expert Team Sport Coaches. Ph D.Diss., University of Ottawa, Ontario, Canada, 1997.
- 2-Egan, G. Psikolojik Danışmaya Giriş. Akkoyun F. (Çev). Ankara: Form Ofset, 1994.
- 3-Erkan M. Sporda İletişimin Önemi ve Takım Performansına Etkisi Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, 2002.
- 4-Gerek T. Spor ve İletişim: Yönetici, Antrenör ve Sporcu Kümeleri Bağlamında 1.Lig Yüzme ve Sutopu Kulüplerindeki İletişimsel Yapı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2001.
- 5-Gürüz D, Temel A. İletişimde Yeni Yaklaşımlar. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2005.

becerilerinin geliştirilmesinin sporda başarı için daima bir zorunluluk olduğu söylenebilir.

Bu noktadan hareketle, oyuncu algıları çerçevesinde antrenörlerin iletişim becerilerine ilişkin bulgular değerlendirildiğinde; badminton, voleybol ve güreş antrenörlerinin üst düzeyde etkili, hentbol ve futbol antrenörlerinin etkili fakat geliştirilmesi gereken iletişim becerilerine sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Bloom'un¹, antrenörlerin iletişim becerilerinin bir enerji çıkarttığını ve bunun antrenörlük sürecinde yer alan bütün faktörleri etkilediği yönündeki açıklaması dikkate alındığında sporcuların antrenörlerinin iletişim becerilerini iyi düzeyde algılamalarının Türk sporu adına olumlu olduğu söylenebilir.

- 6-Hannula D. Bir Yüzme Antrenörlüğü Felsefesi. Geliştirme. www.turyad.com 25.11.2007
- 7-Korkut F. Yetişkinlere Yönelik İletişim Becerileri Eğitimi. H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, 2005; 28: 143-149.
- 8-Lyle J. Sports Coaching Concepts: A Framework For Choshes' Behavior. Routledge, London, 2002.
- 9-Martens R. Successful Coaching. Second Edition, Leisure Pres, Champaign, II Inoiois, 1990.
- 10-Mutlu E. İletişim Sözlüğü. Ankara: Ark Yayınevi, 1994.
- 11-Singer M.G. Human Resource Management. Boston: PSW-KENT Publishing, 1990.
- 12-Sabuncuoğlu Z, Tüz M. Örgütsel Psikoloji. 4.Baskı. Bursa: Furkan Ofset, 2003.